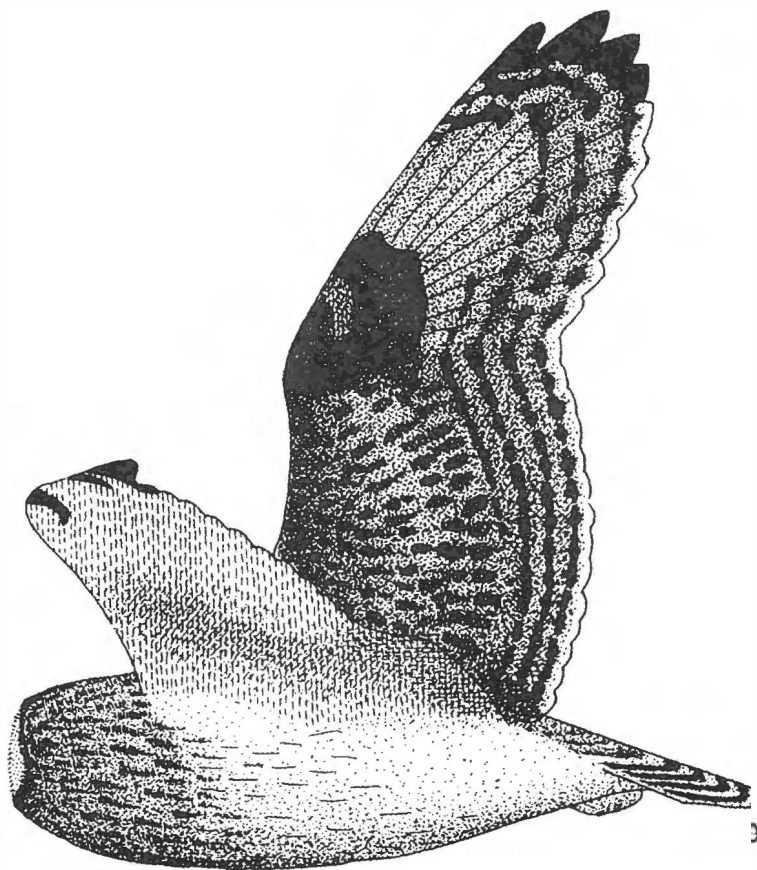

BUSKSKVETTEN

Nr. 3 * 1999 * 15. årgang

JORDUGLE

Organ for Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Buskerud

REDAKSJONELT:

REDAKTØR: Jens Erik Nygård
Brinken 19
3400 Lier
Epost : jenygard@online.no

OPPLAG: 330
ABONNEMENT: kr.70,- pr. år

Stoff til Buskskvetten sendes fortrinnsvis direkte til redaktøren. Manuskripter bør leveres via epost eller på diskett. Stoff som er skrevet på data behøver ikke å ha ferdig layout. Styret i NOF - Buskerud fungerer som redaksjonsmedarbeidere, og kan brukes som kontaktpersoner

ANNONSEPRISER:

1/1 side	kr 500,- for 1 innrykk, kr 2000,- pr år
1/2 side	kr 250,- for 1 innrykk, kr 1000,- pr år
1/4 side	kr 125,- for 1 innrykk, kr 500,- pr år

NESTE NUMMER AV BUSKSKVETTEN KOMMER CA 1. DESEMBER
FRIST FOR INNSENDING AV STOFF: 1. NOVEMBER

NOF AVD. BUSKERUDS STYRE 1999

Leder /redaktør :	Jens Erik Nygård	D.O. 1.1.	jenygard@online.no
Nestleder:	Jon Ludvig Hals	Øvre Eiker 1.1	
Kasserer:	Jostein Bakke	Øvre Eiker 1.1	vsjoba@veivangen.gs.bu.no
1. styremedlem	Torkild Jensen	D.O. 1.1.	torkild@stud.ntnu.no
2. styremedlem:	Tonny Andersen	D.O. 1.1	tonnyan@online.no
1. varamedlem	Lars Thomas Poppe	D.O. 1.1.	ltpoppe@hotmail.com
2. varamedlem	Erland Tollefsen	D.O. 1.1	ertollef@online.no
Revisor:	Per Øistein Klunderud	Øvre Eiker 1.1.	
Valgkomite:	Per Øistein Klunderud	Øvre Eiker 1.1.	
	Magne Sjøblom	Øvre Eiker 1.1.	

KONTINGENT :

Direktemedlemmer senior : kr. 75,- pr. år
junior : kr. 50,- pr. år
støttemedlem : kr. 30,- pr. år (mottar ikke Buskskvetten)
Lokallagskontingent : kr. 30,- pr. betalende medlem registrert 1.10 inneværende år

En del bilder og tegninger i dette nummeret er arkivbilder som mangler opplysninger om opphavsmann. Gi beskjed til redaksjonen hvis du kjenner igjen bildet ditt, så skal vi opplyse dette i neste nr.

Innhold

Leder		side 91
Vinteratlas	Steinar Stueflotten	side 92
Fuglefolk i kikkerten		side 98
Test !	Jens Erik Nygård	side 99
Vårtur til Kypros	Eli Gates	side 100
Siste nytt fra Buskerud		side 101
Du skal ikke sova...	Hans Jørgen Hovelstad	side 102
Overvåkingen av hekkende sjøfugler i nordre Tyrifjorden i 1999	Bjørn Harald Larsen m.fl.	side 104
Kråker og kaier på Linnestranda	Jens Erik Nygård	side 117
Eiker Ringmerking 1998 - rapport	Anders Hals	side 118
Klipp		side 122

Leder :

Det er nå 14 år siden våtmarksplanen for Buskerud ble satt ut i livet, med en rekke nye naturreservater opprettet. Blant disse var reservatene i Tyrifjorden og Linnestranda. Siden den gang har befolkningspresset i vår del av landet økt og det er på tide å vurdere hvordan våtmarksreservatene klarer dette presset.

Nylig er det sendt ut til høring skjøtelsplaner for Juveren, Synneren og Averøya reservater i Tyrifjorden. Høringen viser behovet for å følge opp det som ble gjort for 15 år siden. Det er særlig problemer knyttet til almenhetens ferdsel som gjør seg gjeldende. Fra Tyrifjorden kan dere i dette nummeret lese om forstyrrelser i hekkolonier av måker og terner. Fra Fiskumvannet er det kjent at motorbåtferdsel og kanopadling skaper forstyrrelser i hekketida, og på Linnestranda øker stadig trafikken av dorgefiskere som skremmer vekk fuglene som raster.

Bruken av disse naturområdene i yrkessammenheng er nesten borte, det er frilufslivet som paradoksalt nok truer naturen. Det er en naturlig følge av befolkningsveksten. Det bor stadig flere mennesker på Østlandet, der det blir stadig færre områder å drive friluftaktiviteter på. Det er store skogområder til disposisjon, men disse blir i mindre grad brukt enn før, mens vannarealene blir stadig mer populære. Seiling, kanopadling, fiske og bading forgår i eller tett opp til flere av våre viktige fugleområder. Jeg vil ikke gjøre meg til

talsmann for å forby alle slike aktiviteter, men det er utvilsomt nødvendig å se nærmere på mulighetene for å styre aktivitetene noe bort fra de mest sårbare områdene.

Det er derfor å håpe at Fylkesmannens miljøvern-avdeling vil fortsette arbeidet med å lage skjøtelsplaner og vurdere de eksisterende ferdselsregler også de andre våtmarksreservatene i Buskerud.

Så er det redaktøren sin tur : Stofftilgangen til Buskskvetten er god. Det har lyktes å få de fleste prosjekter som pågår til å rapportere gjennom Buskskvetten. Jeg synes det er viktig å få til det også framover. Det er mange interessante rapporter som har vært publisert i små rapport-serier de seinere åra som nå er vanskelig å få fatt i. Buskskvetten finnes på biblioteket i alle kommunene og blir tatt vare på i lang tid framover.

Jeg vil imidlertid sterkt oppfordre dere til å bidra med lettere stoff. Jeg har forsøkt å lage noe slikt stoff i de siste nummerne, og håper at det kan inspirere dere til å sette dere ned og være kreative. Jeg vil helst bruke tida mi til å redigere tidsskriftet, ikke skrive så mye.

Jeg oppfordrer også til å bidra med fotografier og tegninger. Arkivet er snart tomt for gode så-danne.

Jens Erik Nygård

VinterAtlas i Buskerud 1998/99 - Rekordstor deltagelse – normalt med fugl

av Steinar Stueflotten

VinterAtlas-prosjektet har lagt bak seg en ny sesong, den femte og nest siste i rekken. Og vinteren 98/99 resulterte i fin fremgang for prosjektet i Buskerud med rekordstor deltagelse. Mengden vinterfugl derimot, var mer på det normale og uten de helt store begivenhetene. Det er kommet inn 153 skjemaer fra i alt 94 ruter, og 36

observatører har bidratt med opplysninger fra årets sesong. Dette er rekord for prosjektet. Når det gjelder antall arter derimot, står fortsatt rekorden fra forrige sesong på 104 arter ved lag. 7 nye arter kom til og 15 nye ruter ble undersøkt, noe som brakte dekningsgraden opp i 80%.

Sesong	Antall ruter	Antall skjemaer	Antall arter	Ant. arter per rute	Ant. arter per skjema	Sum maks. antall ind.	Antall ind per rute	Antall observatører
98/99	94	153	99	12,4	10,5	23991	255	36
97/98	85	143	104	14,8	11,7	21846	257	26
96/97	80	126	89	14,5	11,6	13855	173	33
95/96	46	98	94	19,9	13,6	26998	587	28
94/95	25	30	56	9,0	7,7	2136	85	7

Figur 1. Sammenlikning av innsats og resultater i de ulike sesongene

Av figur 1 ser vi at mengden vinterfugl i 98/99 var omtrent på samme nivå som i forrige sesong, men artsmengden var noe lavere enn de siste tre vintrene. Årsaken til dette kan være noe mindre fugl reelt sett, men det kan også skyldes at mer innsats ble lagt til perifere ruter med få arter på bekostning av de mer fuglerike rutene i sør-fylket. Totalt er nå 123 ruter blitt undersøkt og vi er kommet opp i 128 arter i Buskerud.

Førjulsvinteren i Buskerud var forholdsvis mild og snøfattig i lavlandet. Ikke før i romjula og utover på nyåret kom det større snøfall. Utover vinteren vekslet det mellom kulde og mildværsperioder. Til tider var det meget glatt på sideveiene for aktive VinterAtlas-observatører på biltur i vinterlandskapet. Isforholda var forholdsvis gunstige denne vinteren, men likevel med mer tilfrysing av elver og vatn enn forrige vinter, som var svært gunstig. Dette avspeiles i antall vannfugl, som totalt sett gikk tilbake med ca. 30% i forhold til forrige sesong - svaner enda mer. I så måte ligner vinteren 98/99 mer på vinteren 96/97, og ligger ellers nært opp til gjennomsnittet for hele 1990-tallet hva vannfugl angår (Larsen, B.H. 1999). Det ble heller ikke observert så mange sjeldne vannfuglarter som forrige vinter, men storlom utenfor Tofte og horndykker i Steinsvika i desember var nye arter for prosjektet. Av andre fåtallige arter kan nevnes grågås, taffeland, svartand og siland, og selvføl-

gelig de årvisse individene av dvergdykker og lappfiskand. Fremheves bør også 14 individer av gråhegre, noe som er forholdsvis høyt sammenlignet med tidligere år. Antall gråmåker lå omtrent på samme nivå som forrige vinter, men her bidro spesielt tellinger av flokker som samlet seg til overnatting på Drammensfjorden, til å trekke antallet opp. Fossekallen viste klar fremgang fra 97/98 (+90%). Med til sammen 116 ind i fylket var dette fullt på høyde med rekordtallet fra 96/97. Det er interessant å observere at antall overvintrende fossekall ser ut til å svinge i motfase med antallet av øvrige vannfugler, uvisst av hvilken grunn (mye fossekall når det er lite ender).

Siste vinter viste fremgang for invasjonartene sidensvans (dobling av antallet fra forrige vinter) og grønnsisik (+300%). Sistnevnte opptrådte med

Grønnsisik. Foto : Morten Vang

rekord-tall denne vinteren. Også gråsisik økte klart i antall fra forrige vinter (+70%), men nådde ikke opp i mer enn halvparten av rekordtallet fra invasjonsvinteren 95/96. Noen polarsisiker ble også observert. Konglebit ble registrert i 6 ruter med til sammen 65 ind., men dette var bare 1/3 av rekordantallet fra vinteren 95/96. I fjor vinter derimot ble det ikke registrert en eneste konglebit i VinterAtlas Buskerud. Gulspurven gikk klart tilbake (-70%) fra fjorårets rekordtall, det samme gjorde gråtrost (-30%). Observasjoner av rovfugl og ugler gikk også noe ned i forhold til foregående vintrer. For meisene var det tilnærmet normalt, med klar framgang bare for løvmeis (+100%) og svartmeis (+50%). Av spesielt interessante registreringer denne vinteren må nevnes tellinger av kveldstreckende kråker og kaier i Drammensområdet. Minst 1800 kråker og 1200 kaier samet seg hver kveld ved solnedgang på isen innerst i Drammensfjorden før de trakk inn til overnattingsplassen på Gilhusodden i Lier. Lokallaget i Drammen fulgte opp dette trekket med flere tellinger utover vinteren, noe som resulterte i rekordstore antall for disse to artene i VinterAtlas.

Av nye arter denne vinteren, har vi allerede nevnt storlom og horndykker. De største sjeldenhetene var nok likevel grønlandsmåka som oppholdt seg ved Stenseth/Mjøndalen det meste av vinteren, en isfugl i Hokksund 12.12.98 og 2 skjeggmeiser på Linnestranda primo desember. Nye arter ellers for prosjektet var hubro og skjærpiplerke. I tillegg kom det inn en observasjon av båndkorsnebb fra Gol vinteren 96/97.

Figur 2 og 3 til høyre viser de mest utbredte og tallrike artene i Buskerud siste vinter. Det er de samme fem artene som topper lista over de mest utbredte artene denne gangen som i fjor. Med få unntak er det også de samme artene som går igjen på listene for øvrig, om enn med noen innbyrdes forskjeller fra år til år. Høye tall for kråke, kaie og gråmåke skyldes som nevnt, spesielle tellinger i Drammensområdet. Størst antall på en sesong til nå har fortsatt sidensvans med 9000 individer fra vinteren 95/96.

Som det fremgår av kartet (figur 4) på neste side, er dekningsen nå god i nedre halvdel av fylket. I øvre deler derimot gjenstår fortsatt en del ruter, men mange av disse er vanskelig tilgjengelig vinterstid. Vi må likevel fremheve den gode deltagelsen som prosjektet har hatt i Geilo, Gol og Hemsedal, noe

Art	Sum totalt tidligere år	Andel ruter 98/99
1 Skjære	77 %	73 %
2 Kjøttmeis	73 %	65 %
3 Blåmeis	69 %	54 %
4 Dompap	68 %	51 %
5 Kråke	59 %	48 %
6 Grønnfink	47 %	45 %
7 Granmeis	65 %	40 %
8 Flaggspett	60 %	36 %
9 Kvinand	36 %	34 %
10 Nøtteskrike	56 %	30 %
11 Gulspurv	54 %	29 %
12 Sangsvane	34 %	28 %
13 Pilfink	40 %	28 %
14 Ravn	58 %	27 %
15 Stokkand	32 %	26 %
16 Sidensvans	27 %	25 %
17 Spettmeis	38 %	25 %
18 Gråsisik	53 %	25 %
19 Laksand	30 %	23 %
20 Fossekall	34 %	23 %
21 Fuglekonge	46 %	23 %
22 Gråtrost	29 %	23 %
23 Svartmeis	50 %	23 %

Fig 2. De 23 mest utbredte artene vinteren 1998/99

Art	Maks. ant. tidligere år	Total sum 98/99
1 Kråke	1416	3950
2 Gråmåke	3082	3014
3 Kaie	716	2341
4 Sidensvans	9004	1278
5 Stokkand	1347	1153
6 Gråsisik	2575	1134
7 Sangsvane	1886	995
8 Grønnfink	858	988
9 Grønnsisik	696	913
10 Kvinand	917	717
11 Kjøttmeis	594	698
12 Skjære	816	610
13 Gråtrost	2636	585
14 Knoppsvane	1022	567
15 Blåmeis	404	404
16 Gulspurv	1229	367
17 Dompap	495	366
18 Kanadagås	393	292
19 Fjellrype	134	273
20 Laksand	441	255

Figur 3. De 20 tallrike artene vinteren 1998/99

som også viser seg i de mange godt dekte rutene i dette området. Bill Sloan på Geilo gjorde denne vinteren en stor innsats for å mobilisere en rekke personer til å delta i prosjektet. Spesielt god var innsatsen i Skurdalen, hvor bl.a. rute MN60 økte fra 5 til 28 arter. Kartet for 98/99-sesongen viser i tillegg at det ble jobbet ekstra godt i midt fylket denne vinteren, noe som resulterte i at flere hvite ruter ble dekket her.

De beste rutene denne vinteren hva antall arter angår, ble NM52 Mjøndalen med 68 arter, NM62 Drammen og NM72 Røyken med 55 arter og NM80 Tofte med 49 arter. NM52 Mjøndalen er fortsatt den beste ruta totalt sett, nå med 82 arter (opp 6 fra forrige sesong). I de oppdaterte tallene etter fem sesonger inngår også ettersendte observasjoner fra noen ruter i Gol-området fra vinteren 96/97. Tabellene til høyre viser 20-på-topp rutene mht. antall arter og sum individer i prosjektet så langt. Det som synes å være avgjørende for å oppnå høye antall vinterfugl, er tilgangen på åpent vann, bebyggelse og varierte habitattyper, invasionsarter, og ikke minst feltinnsats. Typisk nok er det de samme rutene som ligger øverst på lista, som også har flest innsendte skjemaer. Her er det NM62 Drammen som topper lista med 25 innsendte skjemaer til nå, NM52 Mjøndalen med 21 og NM72 Røyken med 16 skjemaer. Den best undersøkte ruta vinteren 98/99 var for øvrig NM72 Røyken med 7 skjemaer. Spesielt for denne sesongen var ny mulighet for å samle inn observasjoner til prosjektet fra epostlista FuBu på Internett, noe som ga mange nye data til prosjektet.

Som nevnt ble det satt ny rekord mht. antall deltagere i prosjektet denne vinteren med 36 rapportører og ytterligere 23 medobservatører. Men vi trenger enda flere deltagere for å komme i mål etter prosjektets neste og siste sesong. En spesiell oppfordring går derfor til de mange aktive fuglekikkerne i Buskerud som, uvisst av hvilken grunn, ikke har bidratt med observasjoner til prosjektet ennå: hjelp NOF med å avslutte dette prosjektet på en skikkelig måte og med høyest mulig kvalitet på datagrunnlaget. Gjør en ekstra innsats kommende vinter, og ikke minst husk å sende inn resultatene etter endt sesong, gjerne sammen observasjoner fra tidligere år. Tabellen nedenfor viser en oversikt over pro-

Nr	Rute	Navn	Ant.arter til nå
1	NM52	Mjøndalen	82
2	NM62	Drammen	75
3	NM72	Røyken	66
4	NM80	Tofte	66
5	NM41	Fiskum	63
6	NM66	Ask	54
7	NM42	Vestfossen	52
8	NM77	Jevnaker	52
9	MN51	Geilo	51
10	NM76	Steinsfjorden	50
11	MN92	Eidflatdalsnuten	48
12	NM54	Vikersund	47
13	NL59	Hvittingfoss	47
14	NM53	Snaukollen	46
15	NN01	Nesbyen	46
16	NN02	Herad	46
17	NM71	Røysjø	44
18	MN61	Hol	42
19	MN93	Robru/Gol	42
20	MN74	Ulsåk	42

Figur 5 . Rutene med høyest antall arter i 1998/99

Nr	Rute	Navn	Ant. ind.
1	NM62	Drammen	11754
2	NM72	Røyken	6058
3	NM52	Mjøndalen	4713
4	NM76	Steinsfjorden	2977
5	NM54	Vikersund	2409
6	NM66	Ask	2229
7	NM71	Røysjø	1732
8	NM77	Jevnaker	1564
9	NM41	Fiskum	1332
10	NM55	Drolsum	1212
11	NM42	Vestfossen	1054
12	MN51	Geilo	1002
13	NM61	Andorsrud	999
14	NM80	Tofte	980
15	NM75	Sundvollen	893
16	NM67	Nøkleby	712
17	NM53	Snaukollen	606
18	MN93	Robru/Gol	596
19	NM82	Slemmestad	594
20	NM21	Hengsvann	585

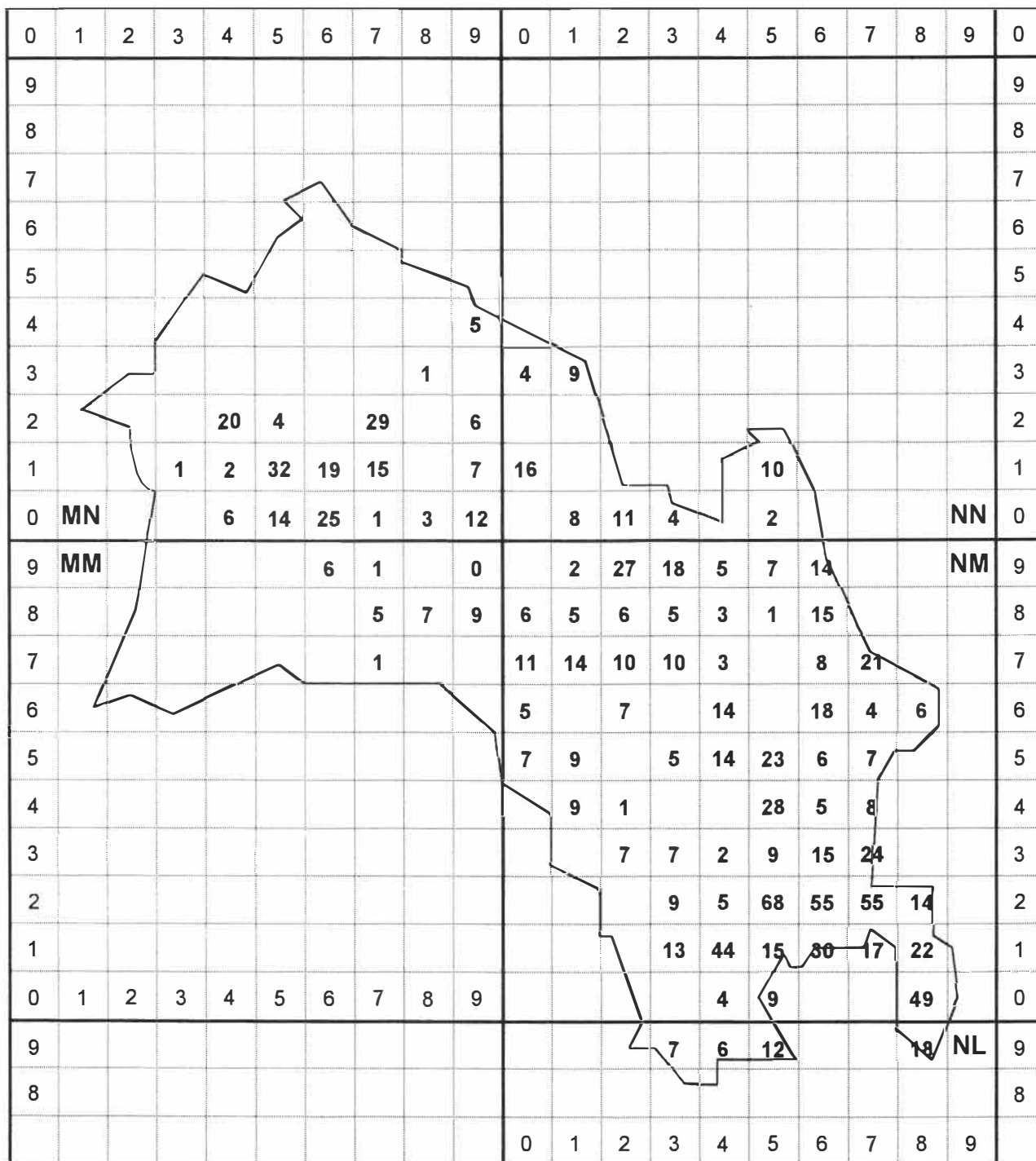
Figur 6. Rutene med størst antall individer i 1998/99

sjeke deltagerne i 98/99-sesongen. En stor takk rettes til dere alle sammen og til de mange medobservatørene som også deltok i prosjektet sist vinter. Lykke til med nye tellinger kommende vinter !

	Navn	Sted	Ant. ruter	Medobs.
1	Steinar Stueflotten	Drammen	53	1
2	Bjørn Harald Larsen	Raufoss	15	
3	Jon Ludvig Hals	Krokstadelva	14	4
4	Torkild Jensen	Trondheim	11	13
5	Bill Sloan	Geilo	9	5
6	Magne Flåten	Kjøpmannskjær	9	
7	Lars Thomas Poppe	Bø	4	
8	Rolf E. Andersen	Tranby	4	2
9	Elizabeth Sørenssen	Røyken	3	
10	John Trygve Johnsen	Darbu	3	
11	Karl Plischewski	Ål	2	
12	Svein Dale	Oslo	2	
13	Tonny Andersen	Drammen	1	2
14	Vegard Bunes	Tromsø	1	
15	Henrik Jensen	Trondheim	1	
16	Geir Gaarder	Tingvoll	1	1
17	Erik Hult	Staubø	1	
18	Tove Særaas Valebjørg	Kragerø	1	
19	Geir Brudal	Tranby	1	
20	Jens Erik Nygård	Mjøndalen	1	
21	Helen Lorraine Jacobsen	Geilo	1	1
22	Svein Gauteplass	Geilo	1	
23	Knut Jonny Gustafsson	Skurdalen	1	
24	Torill Flataaker	Skurdalen	1	
25	Astrid van Stroom	Sudndalen	1	
26	Borgny Torp	Sudndalen	1	
27	Edvin K. Thorsen	Langedrag	1	
28	Karin Reiersgård	Flå	1	
29	Alf Reiersgård	Flå	1	
30	Anton Bekken	Flå	1	
31	Eli Gates	Klokkerstua	1	
32	Anders Haverstad	Tranby	1	
33	Øyvind Junec Solberg	Tranby	1	
34	May Engerud	Skotselv	1	
35	Hans Jørgen Huitfeldt	Oslo	1	
36	Ole E. Bakken	Drammen	1	
	andre			23

Referanser

Larsen, B.H. 1999. Vannfugltelling i nedre Buskerud 9.-12. januar 1999. Buskskvetten nr.1/99, s.27-36.

VINTERATLAS sesongen 1998/99

BUSKERUD

Status per 02.08.99

Fuglefolk i kikkerten

Rolf Andersen er Oslogutt som nå er bosatt på Tranby i Lier. Han er 41 år og arbeider som miljørådgiver i et privat konsulentfirma.

Når begynte du å interessere deg for fugler?

I 1970.

Hvor var det at du først gikk for å se på fugler?

På Østensjøvannet i Oslo.

Hvordan arter fuglehobbyen seg for deg?

Forskjellig. På 1970-tallet var jeg en hardskåder med stor aktivitet på Østensjøvannet i uken og Nordre Øyeren i helgen. Da var det også interrail sommer og vinter medreisemål rundt i Europa og Marokko (bl.a. sammen med redaktøren og Per Ole Syvertsen!). Så kom det en periode på 80-tallet hvor det ble litt farting rundt omkring, som regel (dessverre) med folk som ikke var så fugleinteresserte som meg. Særlig ille var det på en 5 ukers tur i Mexico. Det ble imidlertid høst- og vårturer til Sverige. Falsterbo om høsten og Øland om våren (uke 22) er kjempebra!

Høsten 1992 flyttet jeg med familien til Lier, men husbygging og jobb tok altfor mye tid og det ble bare sporadisk skåding. Trøsten da var at fuglene ikke tok skade av det. Det positive i den perioden var imidlertid at jeg fikk sett mye på fugl forskjellige steder i Norge i forbindelse med

miljøkonsekvensutredninger jeg gjorde gjennom jobben. I 1996 fikk jeg "hodet over vannet" og med en gutt på 3 og en på 6, ble det spennende for dem og bra for meg, at Linnestranda ikke ligger mer enn 10 km fra Tranby.

Hvor liker du å dra for se på fugl i dag?

Etter 1996 har det stort sett blitt Linnestranda på meg. Selv om Linnestranda ikke er Norges beste fugleområde dukker det stadig opp interessante ting og arter som kanskje er kjedlige andre steder blir "høydepunkt-er" der.

Hvilke fuglearter setter du mest pris på å se?

Det varierer veldig. Stemningen rundt observasjonen avgjør. Generelt er det allikevel trekkobservasjoner som er mest spennende, og da helst om våren når "våre" fugler kommer tilbake. Spesielt høyt står en kveld i påsken 1979. Da satt jeg på Nærlandstranda på Jæren og så ca. 1500 tjeld komme direkte fra England over Nordsjøen i grupper fra noen ti-talls til flere hundre. De slo seg ned på en rullesteinsodde og det var nesten så en så hvor glad de var for å ha klart turen over.

En annen artig episode må også nevnes. Det var også en påske, da ved Øresund sør for Helsingborg. Det var et bra trekk av ærfugl og knoppsvaner, men det var en liten fugl laaaangt ute som fanget min interesse. Den

kom nærmere og nærmere med kurs rett mot meg, men ble allikevel ikke større i kikkerten. Det tok sin tid og jeg begynte å bli sliten i armene. Omsider slo fuglekongen seg ned i en buskfuru bare noen meter fra meg. Enda en som var fornøyd med å klart seg over sundet!

Alle har vel noen arter som de ikke ennå har sett, hvilke står høyest på din liste?

Ja, det er riktig. Jeg har ikke sett alle artene i verden ennå. Av norske arter tror jeg nesten det må bli havsvaler og stormsvaler. Kanskje en tur til Utsira i sommer vil gjøre susen. Lappmeis har jeg bare sett i Finland så den kunne jeg også godt tenkt meg i Norge.

Har du hatt verv i NOF?

Ja, jeg har vært sekretær og leder i Oslo og Akershus og NOF sentralt sin representant i jaktutvalget for Nordre Øyeren (som nå ikke er særlig aktivt til tross for at jakten pågår i naturreservatet!).

Hva ønsker du deg av NOF lokalt og sentral for at den ornitologiske virksomheten skal styrkes?

Tja, egentlig ikke så mye. Jeg tror det er meget vanskelig å engasjere folk som ikke allerede er "inne" på en eller annen måte.

Har du andre hobbyer enn fuglekikking?

Nei ikke noen som til de grader

sitter i ryggmargen, men det blir mye skigåing om vinteren og orientering om sommeren. Med en fortsatt noe uferdig tomt med hus på, to aktive gutter (6 og 9 år), et sommersted på Hurum og en morsom, men tidkrevende jobb, er det ikke nye hobbyer jeg trenger.

Hva opptar deg mest innenfor naturvern?

Arealforvaltning. Til tross for at det vel er opplest og vedtatt at ødeleggelse og fragmentering av viktige areltyper som våtmark, flommarksskog, gammel barskog ved kysten og på fjellet er den største trusselen mot mange

sårbare og sjeldne arter spesielt, og det biologisk mangfold generelt, fortsetter presset mot og ødeleggelsen av disse naturtypene. At stadig mer av arealforvaltningen overlates til kommunene gjør ikke saken bedre. På sentralt hold er det desverre heller ikke alltid grunn til å bli imponert. Hva kunne man ikke fått kjøpt opp og vernet for alle de 100-talls millionene som har gått med til å holde oppe grunnvannstanden i en del av Østmarka. Bare så det er sagt, jeg er "født og oppvokst" med Østmarka, så den marka står for så vidt mitt hjerte nær, men det er grenser. På mer hjemlig hold, vil det være interessant å se om

Lier kommune vil klare å motså presset i sin del av indre Dramsfjorden med alle havne- og utfyllingsplanene.

Noe annet som opptar meg, siden det også er jobben min, er at myndighetene må satse mer på å fremskaffe opplysninger om det biologiske mangfoldet i Norge. Ikke noe galt sagt om amatører, men det er vel egentlig betenkelig at det overlates til frivillige gjennom f.eks, Fugleatlas, Vinteratlas og Pattedyratlas å kartlegge naturforholdene i Norge. På hvilke andre områder skjer dette?

TEST !!!

av Jens Erik Nygård

Er du rammet av fuglomania ? Kan du svare bekreftende på ett av punktene nedenfor ?

Du kan regne deg som ekte fugloman hvis

- du planlegger feriene dine slik at du maksimerer antall nye kryss
- du kritiserer et TV – program som viser en nattergal og spiller lyden av en gjerdesmett
- folk stopper og glaner når du står og stirrer inn i buskene ved supermarkedet
- du bruker lunch-pausene til å sjekke ditt favorittfuglested
- kona sier, ”Det blir enten meg eller fuglene” og du må tenke på det.
- du vekker kona kl. halv seks om morgenen for å få henne til å høre på svarttrosten som synger utenfor
- diskuterer i timesvis fordeler og ulemper med ulike fuglebøker.
- du bruker mesteparten av lørdagen, etter å stått opp kl. 4 om morgenen og kjørt i 5 timer, i tåke og regn, og har lett i flere timer etter en uvanlig art, for så å svare Ja!! på spørsmål fra noen på jobben på mandag morgen om du har hatt en fin helg.
- du har med deg fugleboka for å overbevise mistenksomme politimenn om at du bare kikker på fuglene.
- du regelmessig holder på å kjøre av veien for flygende rovfugler.
- nesten alle kort og hilsner du mottar har en fugl på seg.
- du er større ekspert på kikkerter enn en optiker og kan mer latin en paven.

(fornorsket etter en ide fra BirdChatArizona, formidlet til Fuglenett av Morten B. Hansen, Danmark)

Vårtur til Kypros

av Eli Gates

Vi våknet opp til lyden av kvitrende låvesvale og skvaldrende gråspurv, trakk fra de tykke gardinene og ble møtt av en herlig utsikt til et turkisblått Middelhav, svaiende palmer og gul mimosa. Sola var allerede varm og god, så en perfekt begynnelse på vår første feriedag.

Etter litt frem og tilbake denne dagen, bestemte vi oss for å leie en liten bil, slik at vi kunne reise rundt på øya dit vi ville. Dette anbefales på det varmeste. For de som er mer eventyrlystne er leie av motorsykel eller moped også en mulighet.

Vi begynte med en fottur på og rundt Cape Greko, utrolig vakkert, med en blomsterprakt som var medisin for kalde nordboere, knall gule krysantemum og oransje valmuer blant veldig mye annet! På stien foran oss smatt det stadig vekk blågrønne små firfiser, og på de kalkhvite steinene rundt omkring satt det rett som det var større eksemplarer av arten, de lot seg villig fotografere. Her fikk jeg mitt første møte med en fremmed fugl, nemlig Kyprossteinskvetten (etter boken å dømme!). Den skulle vi også treffe på flere steder senere. Oppe i en av de bratte klippeveggene så jeg et rovfuglpar fly til og fra redesplassen. Hva de var klarte jeg ikke å finne ut av dessverre. Så litt lenger ned mot havet hørte vi plutselig noen rare lyder - fram med kikkerten igjen, og fugleboken. Denne gangen var det en berghøne. Den fikk vi også se

ved en senere anledning. En spesiell fugl, med vakre fjærtegninger.

Jeg hadde hele tiden problemer med hva jeg skulle velge å se på; floraen, som er helt fantastisk på denne årstiden; fuglelivet som selvsagt er eksotisk og spennende; og alt det historiske. Det var faktisk mens vi var på Kourion ved Limassol med bl a romerske ruiner, nydelige mosaikker etc. at konsentrasjonen min vandret over til fuglelivet igjen. Det viste seg at jeg sto og så på en skjæregjøk! Faktisk to stykker. Dermed kom det historiske litt

i bakgrunnen for mitt vedkommende! Moro var det å se den fly av gårde også, for det stemte med boken når det gjaldt den gjøkaktige flukten.

På en av turene våre dro vi til saltsjøen nær Larnaka, med et håp om å få se flamingoer. Vi fikk da også se en flokk, men dessverre var vi på feil side av sjøen, så det var bare så vidt vi kunne se dem i kikkerten.

En dag tok vi turen opp til Troodosfjellene, og på vei oppover de smale veiene brølte jeg plutselig "stopp!" For der på en kraftledning satt en aldeles ny-

delig fugl, fram med fugleboken, og ingen tvil der, en blåråke! Den viste seg skikkelig fram, fløy flere smårunder rundt stolpen og satte seg igjen. Erglerlig var det at lukkemekanismen på kameraet mitt hadde streiket akkurat da, for denne fyren hadde det vært lett å få et bilde av. Akk ja, bildet sitter i hvertfall på netthinna. Området var utrolig vakkert, med mengder av blomstrende fennikel, og høyere opp kirsebærblomstring i mengder. Og så alle vingårdene da, i terasser overalt med nyutsprunget lysegrønt løv!

Nå forstår jeg endelig hvor alle små barns tegninger av fjell kom-

mer fra, perfekte trekantfjell over alt! Og nesten alle bygd opp med terasser hele veien opp for å holde på kulturplanter eller skog. Enkelte steder hadde de brukt gamle oljetønner i forskjellige farger for å holde jorda på plass - meget fargerikt! Og en kan bare begynne å ane alt slitet under byggingen av alle disse terrassene.

Sola begynte å bli lav og lyset gyllent da jeg fikk se to stillitser i veikanten.

På en kveldsvandring senere i ferien fikk jeg også se en blåtrost i de hvite klippene ned mot havet. Med de oransje val-

muene like ved var den også et vakkert syn.

Jeg så mange fugler jeg ikke klarte å bedømme - muligens en Kyrossanger bl a - men det gjør jo lysten til å dra tilbake bare større, og mersmak har øya gitt på alle måter, ikke minst pga de vennlige menneskene, som ønsket deg velkommen over alt. April var også en perfekt årstid for deg som ikke bare vil ligge på stranda, selv om dette var fullt mulig med ca 20 pluss grader i vannet!

God Tur!

Siste nytt fra Buskerud

På **Linnesstranda** er det pr. 20.9 observert 130 arter, noe som er en mer enn fjorårets rekord.. En ung sivhauk ble observert 12.8, en brushane samme dag, flere rosenfinker 15.8, 2 skjeender 16.8, en sotsnipe og en brushane 17.8, en ung horndykker 22.8, 1 skjeand 12.9

Det har vært rekordstore flokker av grågjess i høst, den største på 197 individer. Det later til at de flyr fram og tilbake mellom Sandebukta og indre Drammensfjorden. Det har også vært store flokker av candagjess. Med i flokkene har vært 3 hvitkinngjess, som er ny art for Linnesstranda.

Storskarvene har igjen kommet til Linnesstranda. Det ser ut til at de nå mer eller mindre er faste i elvemunningen.

Drammen Ringmerkingsgruppe har merket låvesvaler på Gilhusodden og håper på å nå 1000 merkede individer i høst. Det blir spennende å se om det blir noen gjenfangster fra sør-Afrika.

En elvesanger hørtes ved sørenden av **Fiskumvannet** den 17.6. Den 18.8 ble det sett tundrasnipe, dvergsnipe og temmincksnipe. Den 23.8 ble det ringmerket en tundrasnipe under svalemerking. Drammen ringmerkingsgruppe melder at det er langt færre overnattende låvesvale i år i forhold til i fjor.

Det var fortsatt svarthalsdykker til stede den 24.8. Samme dag sotsnipe og skjeand. Den 27.8 ble det sett bl.a. tundrasnipe, tundralo og sivhauk.

Så er Fiskumvannets tårn heller

ikke trygt for vandalisme. Observasjonsboka er blitt fjernet fra tårnet !

Fra **Skoger** meldes om vaktler syngende den 21.6 En storjo ble sett øst for **Mølen** på Hurumlandet 21.7. En stjertand ble sett i **Miletjern** 25.8 under NOF-ekskursjon. Det ble funnet reir med 2 egg av nattravn på **Sirikirke** i Øvre Eiker. Ungene ble ringmerket den 18.7. Nattravn ble også hørt ved **Klokkarstua** på Hurum i midten av juni.

Fra **Sandebukta** kan nevnet aftenfalk 2.7, splitterne 26.7, svømmesnipe og jaktfalk 12.8, sivhauk 22.8 og 23.8, polarsnipe og stjertand 24.8, dvergmåke og sivhauk 10.9, samme dag hele 645 grågjess, dvergmåke, vandrefalk, sivhauk og hornugle 14.9.

»Du skal ikkje sove burt sumarnatta»

- spennende nattsangeraktivitet i nedre deler av Kongsberg kommune

av Hans Jørgen Hovelstad

I likhet med i fjor sommer har *myrsangeren* hatt tilhold ved Øyen-Lågen i Hostvedt. Tre individer er hørt syngende i sommernettene. Første observasjon var 31. mai, og den ble hørt syngende fram til ca. 10. juli. Sangen som høres langt, er melodios med mange hermelåter, både fra fugler her hjemme og fra overvintringsområdene i tropisk Afrika – en ypperlig imitator. En stor opplevelse i sommernatten å lytte til slike toner. Mulighetene for hekking er tilstede, men sikrere indikasjoner på dette er ikke funnet.

Overraskelsen var stor da en *gresshoppesanger* en av de første dager av juni inntok en graseng noen kilometer nord for Hvitvingfoss. Her i dette meget begrensede område har den hatt tilhold i over seks uker. Til alt hell for den ivrige gresshoppesanger var dette en eng som ikke skulle slås til silo, men som skulle treskes i august. Verdt å merke seg er at den dominante grasarten her var bladfaks. Både timotei/kløver og andre blandingsenger var i nærheten, men den prioriterte tydeligvis å tilbringe noen hektiske sommeruker akkurat i denne spesielle vegetasjonstypen. Til tider kunne den la seg høre på ettermiddag og tidlig kveld for så å ta en pause før enn at selve nattspillet begynte.

Noen dame ble et nok dessverre ikke på vår venn, men en veldig energi og utholdenhet viste han.

En meget eiendommelig sang i en lang, ensformig trille som kan minne mye om en gresshoppe eller en elektrisk ringeklokke. Sangen kan vare i meget lange perioder for så å ta noen sekunders pause, og så på'n igjen. Dårlig vær og regne la tydeligvis ingen demper på sangen. Så vidt jeg vet er dette første observasjon av denne arten innenfor Kongsberg kommune.

En annen nattaktiv art denne sommeren var *vaktel*. Også dette i nærliggende områder der gresshoppesangeren oppholdt seg. En sen kveld sang de til og med innenfor samme enga. Vaktelen hadde og sin debut i begynnelsen av juni. Den typiske tre-stavelseslåten kunne høres relativt langt i nattestillheten. Som oftest hørtes den fra graseng. Forsommerspillet hørtes ei ukes tid. Om det var en hann eller flere hanner, og eventuelt hunner i området er usikkert. Den er svært vanskelig, ja nesten umulig å få øye på.

Så helt mot slutten av juli og til dags dato (9/8) har den hver dag latt seg høre, nå derimot mest på dagtid, og det er lengre opphold mellom strofene. Den oppholder seg nå i en kornåker nær ved grasenga der den var på forsommeren. Grasenga har i mellomtida blitt slått.

Hekking kan ikke utelukkes, men om den har vært vellykket er et åpent spørsmål, i og med

grasslått. Mulighetene for hekking i kornåkeren er også til stede, men da er spørsmålet hvordan ugrassprøytingen har virket inn på egglegging og ruging.

Til sist noen ord om den mystiske nattravnen eller »huldreklokka» som den er blitt kalt på folkemunne. Det har nok vært knyttet mye overtro til denne fuglen gjennom tidene, der folk lå på setrene sine med buskapen.

Veldig artig var det at tre lokaliteter med nattravn ble oppdaget (eller kanskje gjenoppdaget?). En av lokalitetene ligger på Hvamsida, Hostvedt. De to andre i områder rundt Hvitvingfoss. Særlig på en av lokalitetene er hekking sannsynlig, da vi observerte minimum to fugler. I sær den ene fuglen var nærgående og hadde tydelig lokkerop eller varselrop. Atferden virket noe opphisset og engstelig og det kunne virke som de hadde interesser i området.

En stor opplevelse var det å se den komme helt lydløst med et nærmest falkelignende utseende, for så å stå stille i lufta på flagrende vinger og i neste sekund skjene av sted i seilflukt. Har man lommelykt kna man se at dens øyne skinner rødgyldne når lysstrålen treffer den.

Selve sangen er meget karakteristisk og kan bære langt, en slags spinnende tonerekke som stiger og faller. Den er også blitt kalt

"kveldknarr» på folkemunne.

Nattravnen anses som en sårbar og ikke direkte truet art. Den er gått tilbake de senere årtier, og er i dag fåtallig. Den er hensynskrevende og krever spesielle tiltak som for eksempel bør inngå ved avvirkning av skog.

Den ene lokaliteten lå nær opptil en stor hogstflate, avvirket for to år siden. Etter all sannsynlighet har nattravnen før hogst hatt en større territorium å hevde sitt revir på en det som nå var en realitet. På en måte var det gledelig å oppleve at den ikke helt hadde skydd området på grunn av den store flatehogsten hvor ingen hensyn til fugl

eller annet vilt var tatt. At den kanskje ville prøve å utvide sitt nå så begrensede territorium mer i en annen retning. Så får vi bare krysse fingrene og håpe at skogsmaskinene holder seg unna

Noen fellestrekk, i alle fall ved de to biotopene i området lengst sør i bygda var at der foruten gran og furu var bra innslag av både hassel, lønn, ask, noe eik og einer - såkalte varmekjære treslag. Området lå sørvendt omgitt av en del mindre bergkoller, skrenter, brattere ufs med gjel og fordypninger innimellom. Insektlivet i slike områder er gjerne rikere enn i områder

med mer ensartet gran – furuskog, som vi finner mest av på andre sida av Lågendalføret i mot vest og nord-retning Skrimområdene. På denne sida av dalføret ble ingen nattravnlokaliteter oppdaget, noe som nok kan ha noe med insektmenyen å gjøre.

Og så er det bare å smøre seg med tålmodighet, og vente seg gjennom mørke høst- og vinterkvelder mot en ny vår med fuglefløyt over skog og hei, og nye nattlige opplevelser.» Då skal me vandra i saman ute, under dei lauvtunge tre.....»

Myrsanger i typisk hekkebiotop (Foto : Morten Vang)

Overvåkningen av hekkende sjøfugler i nordre Tyrifjorden våtmarkssystem i 1999

av Bjørn Harald Larsen, Morten Brandt, Kendt Myrmo og Viggo Ree

Sjøfuglovervåkningen i Steinsfjorden og nordre del av Tyrifjorden fortsatte på 8. året i 1999. Området er bl.a. en viktig hekkeplass for makrellterne, som er rødlistet i Buskerud. Makrellternebestanden fikk en real knekk i år, noe som trolig skyldes flere sesonger med liten eller ingen ungeproduksjon på midten av 1990-tallet – og dermed sviktende rekruttering til hekkebestanden. På plussida noterte vi den første fer-skvannshekkingen av sildemåke i Buskerud, da to par hekket på Småøyene i Steinsfjorden. Ungeproduksjonen var i år noe under middels for de fleste arter. Årsakene til dette var i hovedsak en kraftig og vedvarende flom i juni, og for noen arters vedkommende også menneskelig forstyrrelse på hekkeplassene.

Innledning

Overvåkningen av hekkende vannfugl i Tyrifjorden og Steinsfjorden i Nordre Tyrifjorden våtmarkssystem tar sikte på å gi et bilde av utviklingen i hekkebestandene over tid og variasjoner i ungeproduksjonen fra år til år. Formålet er å gi forvaltningsmyndighetene lokalt og regionalt grunnlagsdata til å forvalte sjøfuglbestandene i området på beste måte.

Registreringene startet sommeren 1992, har fulgt samme metodikk og hatt om lag samme kvalitative nivå i hele perioden. Undersøkelsene har blitt rapportert fortløpende til miljøvernavdelingen hos fylkesmannen i Buskerud og til Hole kommune og Ringerike kommune (Larsen 1992 a og b, 1993, 1994 og

1995, Larsen & Ree 1996 og 1997, Larsen m.fl. 1998).

Vi gjennomførte også i år, i samarbeid med Hole og Ringerike kommuner, et omfattende informasjonsopplegg for å styrke sjøfuglenes - og særlig makrellternas - hekkesuksess i området. Skilt ble satt opp i alle ternekoloniene, med anmodning om å vise hensyn under hekketida. Også i spesielt utsatte måkekolonier ble det satt opp skilt. Samtidig ble mediene brukt aktivt for å informere om hvor koloniene befant seg, og hvordan folk kunne unngå å forstyrre fuglene. Utfra erfaringene som er gjort de siste 3 årene, valgte kommunene å benytte den samme teksten som i 1998.

Teksten lød slik i ternekoloniene;

I år er det TERNEKOLONI på denne øya.

Vær vennlig å la fuglene hekke i fred!

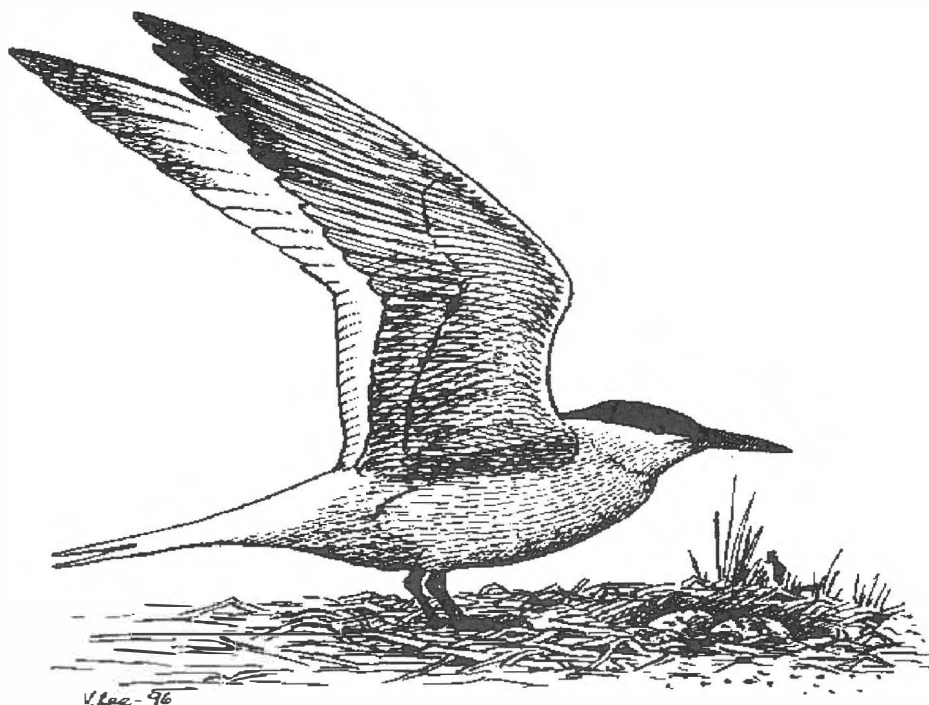
Hekkeperioden varer fra 20. mai til 1. august.

Opphold på øya i mer enn noen få minutter kan føre til at fostre i egg dør eller unger omkommer pga. kulde, regn eller sterk solstråling. Dette innebærer ødelagt hekkesesong for ternene, og dessuten brudd på Viltlovens §3. Slipp av hund representerer bl.a. brudd på viltlovens §§ 52 og 53. Brudd på viltloven vil bli anmeldt. Strafferammen er bøter eller fengsel i ett år - jfr. viltlovens § 56.

Makrellterna er i dag en truet art i Buskerud. Vær med å ta vare på dyrelivet i vår natur!

Hole kommune

Ringerike kommune

Denne tegningen av makrellterne ble benyttet på informasjonsskiltene som Hole og Ringerike kommuner satte opp i ternekoloniene.

og slik i måkekoloniene:

I år er det MÅKEKOLONI på denne øya.

**Vær vennlig å la fuglene hekke i fred!
Hekkeperioden varer fra 1. mai til 15. juli.**

Opphold på øya i mer enn noen få minutter kan føre til at fostre i egg dør eller unger omkommer pga. kulde, regn eller sterk solstråling. Dette innebærer ødelagt hekkesesong for måkene, og dessuten brudd på Viltlovens § 3. Slipp av hund representerer bl.a. brudd på viltlovens §§ 52 og 53. Brudd på viltloven vil bli anmeldt. Strafferammen er bøter eller fengsel i ett år - jfr. viltlovens § 56.

Hekkekoloniene med hettemåke og fiskemåke i Steinsfjorden og Tyrifjorden er blant de viktigste på Østlandet. Vær med å ta vare på dyrelivet i vår natur.

**Hole kommune
Ringerike kommune**

Undersøkellesområdet vårt omfatter nordre del av Tyrifjorden med Storøya/Purkøya/Geitøya, Sælabonn og Nordfjorden, samt Steinsfjorden. Båtregistreringer

ble utført 3 ganger i løpet av hekkesesongen; 1.6, 15.6 og 11.7. Supplerende undersøkelser fra land ble gjort fra de første knoppsvanene la seg på

egg i slutten av april - til begynnelsen av august. I alle tabeller og figurer opereres det med enheten antall hekkende par, som har fremkommet på noe ulikt

vis fra art til art. Når det gjelder knoppsvane, kanadagås, hettemåke og makrellterne refererer antall hekkende par seg til opptalte reir, mens tallene for sothøne, dverglo, vipe, strandnipe og fiskemåke er basert på antall par med hekkeatferd; for sothøne og fiskemåke sin del i kombinasjon med opptelling av antall reir på de lokalitetene som egner seg for det. Antall hekkende par med siland er anslått ut fra stasjonære par i området på forsommeren, sammen med observerte kull. Hekkebestandene av kvinand og laksand er basert på antall observerte kull i området, mens stokkand- og toppandtallene er resultat av en kombinasjon av reir i måke-/ternekolonier og observerte kull på vannet.

RESULTATER FRA 1999

Hekkebestandene

Årets undersøkelser ga som resultat 533-546 hekkende vannfuglpar fordelt på 18 arter (Tabell 1). Dette er en svak økning fra fjorårets samlede resultat, noe som alene skyldes en økning i hettemåkebestanden på om lag 20 par til 397 par. De andre vannfuglartene - med unntak av makrellterne - viste bare mindre endringer.

Det ble imidlertid registrert en dramatisk reduksjon i makrellternebestanden i våtmarkssystemet - fra 29 par i 1998 til kun 12 par i år. Makrellterna er en truet art i Buskerud, og denne betydelige nedgangen i ett av de viktigste hekkeområdene for arten i fylket er derfor alarmerende.

Sildemåke ble i år registrert som ny hekkeart for våtmarkssystemet. Reir ble funnet både på den østre av Tvillingene og på den nordligste holmen i Småøyene den 16. juni. Sildemåka ble påvist hekkende i Mjøsa for første gang i 1998 (Tøråsen 1998), og hekkefunnene i Steinsfjorden er således med å styrke en oppfatning om at arten er i ekspansjon innover i landet.

Toppdykker gjennomførte i år trolig vellykket hekking for første gang i Nordre Tyrifjorden. Ett par ble sett matende en unge i Karlsrudtangen naturreservat 13.8. For øvrig bygde ett par reir i Steinsvika i mai, men dette ble etter alt å dømme offer for flommen. Også i Åsa ble det sett ett kurtiserende par i begynnelsen av juni, uten at sikre tegn på hekking ble observert seinere i sesongen.

Knoppsvanebestanden holder seg stabilt omkring 20 par i undersøkelsesområdet. En svak tendens til nedgang i Steinsfjorden og tilsvarende økning i Tyrifjorden har imidlertid blitt observert de siste årene. Ett par med 5 unger ble sett i Onsakervika i juli, og dersom dette paret også hekket her, er det en ny hekkeplass for arten. Kanadagås ser i midlertid bare ut til å finne seg til rette i Steinsfjorden, hvor to par gjorde hekkeforsøk i år - bare ett av disse fikk fram unger.

Hekkebestanden av stokkand er vanskelig å tallfeste. Kullene stikker seg ofte bort i vegetasjonsbelter langs land, så 4 hekkende par i Steinsfjorden og ett par i Tyrifjorden er å regne

for absolutte minimumstall.

Også i år fant vi to toppandreir i Steinsfjorden. Etter at denne arten etablerte seg i våtmarkssystemet i 1995, har det hekket ett eller to par hvert år i Steinsfjorden. Ett reir med 7 egg ble funnet på nordre del av Herøya og ett reir med 10 egg på Bøtet den 16.6. Ingen kull ble observert på vannet under takseringen 11.7, og det er derfor sannsynlig at reirene ble offer for flom (Bøtet) og forstyrrelser (Herøya).

I alt 6 kvinandkull er om lag som normalt, likeledes to laksandkull - begge i Nordfjorden. I etableringsfasen (første halvdel av juni) lå det 18-22 silandpar i systemet, men det ble kun registrert ett ungekull (hunn med 10 pulli ved Geitøya i Tyrifjorden 11.7).

Det gikk mange sothønepar til hekking i år, men hekkesuksessen ble neppe spesielt høy pga den langvarige flomsituasjonen. Utover i august ble det imidlertid sett en del ungekull både i Steinsvika og i Sælabonn, slik at tilslaget på kull nr 2 nok var bedre. Flest par hekket også i år i Steinsvika (9 par), mens det i Svendsrudvika ble registrert 3 reir. i Svartstadvika 2-3 par og inne ved Åsa 2-3 par.

Ett par med tjeld gjorde hekkeforsøk på den nordligste holmen i Småøyene. Reir med to egg ble funnet her 1.6, men ved kontrollen 15.6 var reiret forlatt. Ett par tjeld ble da observert på Elviktangen. Ellers kan det nevnes at tjeld ble funnet hekkende også nord for Vikersund i år (Roald Kvalnes pers. medd. til Kendt Myrmo).

ART	STEINSFJORDEN	TYRIFJORDEN	SUM
TOPPDYKKER	1-2		1-2
KNOPPSVANE	13	7	20
KANADAGÅS	2		2
STOKKAND	4	1	5
TOPPAND	2		2
KVINAND	3	3	6
SILAND	8-10	10-12	18-22
LAKSAND		1	1
SOTHØNE	11	4	15
TJELD	1		1
VIPE		3-5	3-5
DVERGLO		1-2	1-2
ENKELTBEEKASIN		2-3	2-3
STRANDSNIPE	2	3	5
HETTEMÅKE	318	79	397
FISKEMÅKE	20-21	17-18	37-39
SILDEMÅKE	2		2
MAKRELLTERNE	7	5	12
SUM	394-398	136-143	530-541

Tabell 1. Hekkebestandene av vannfugl i Steinsfjorden og Tyrifjorden 1999. Enheten er antall hekkende par; se kap 1 for metodikk.

Hettemåka økte som tidligere nevnt med ca 20 par til 397 par. Fuglene hekket i 3 store kolonier i Steinsfjorden, med 172 par på Kavringen, 76 par på den vestre av Tvillingene og 64 par på Bøtet. Utenom disse hekket 79 par på Furuøyene i Nordfjorden og 5 par på det midtre skjæret i Småøyene. Etter at flommen hadde tatt en del av reirene på Tvillingene, la 4 par om igjen på den nordligste av Småøyene og 11 par på det midtre skjæret.

På Furuøyene flyttet også parene noe på seg etter at flommen hadde herjet i begynnelsen av juni. Den 1.6 talte vi 14 reir på den innerste øya og 65 reir på den ytterste, mens det den 15.6 var 37 reir med egg på den innerste (alle trolig omlagte kull) og bare unger på den midterste. Også på Bøtet utenfor Elvika ble nok mange reir tatt av flommen, og ved besøket den 15.6 var det bare noen få unger i kolonien, men derimot 21 reir med 1 eller 2 egg. De små eggantallene (3 egg er det normale) tyder på at

dette var omlagte kull. På Kavringen og Tvillingene ble det bare i liten grad registrert omlagte kull.

Nordøst-sida av Herøya og Furuøyene var som i fjor de viktigste hekkplassene for fiskemåke, en art som ser ut til å øke jevnt og trutt i Nordre Tyrifjorden. På Furuøyene hekket 7 par på det ytterste skjæret og 2 par inne på land, mens det på Herøya ble funnet 7 reir. Utenom dette var det spredte fiskemåke-hekkinger i hele systemet, som oftest 1-3 par på hver lokalitet.

For andre år på rad skjedde det en markert reduksjon i makrellternebestanden, nå enda mer dramatisk enn fra 1997 til 1998. Årets 12 par er bare 30 % av 1997-bestanden og en nedgang på nærmere 60 % fra fjoråret. De fleste parene hekket dertil på Furuøyene (5 par), en lokalitet som ble undersøkt første gang i 1998-sesongen. Arten hekket ellers på Maurøyskjæret (2 par),

på Kavringen (4 par), på Herøytangene (1 par), på Åsaskjæret (1 par, omlagt) og på det midterste skjæret i Småøyene (2 par, omlagt)

Ungeproduksjon

Generelt ble hekkesesongen preget av en uvanlig vedvarende flomsituasjon, med vannstand godt over normal sommervannstand fra midten av mai til langt ut i juli måned. Dette gikk temmelig hardt utover knopp-svanene, men også de første hekkforsøkene til hettemåke og sothøne ble mislykket for mange par. Videre spilte den forholdsvis kjølige og nedbørrike forsommeren inn både i positiv (lite båtutfart) og negativ retning (ugunstige forhold under og rett etter klekking for mange arter) på ungeproduksjonen hos vannfuglene i systemet. Bedre vær utover i juli førte imidlertid til normal båtutfart og derfor også mer forstyrrelser i ungeperioden til seint hekkende arter som makrellterne og sildemåke.

Det ble registrert 9 kull med knoppsvaneunger på vannet i midten av juni og i første halvdel av juli – og i alt 34 unger. Dette er ett av de beste hekkeresultatene i systemet på 1990-tallet, med ett gjennomsnitt på 1,7 unger pr par som gikk til hekking (Figur 3). Så til tross for at flommen tok mange reir – særlig de som velger å legge i vegetasjonsbelter langs land, slik som parene i Steinsvika og i Åsa – ble resultatet totalt sett meget bra.

Det er vanskelig å få gode produksjonsdata på endene. Kullene vandrer en del og oppholder seg inne i sivbelter store deler av sommeren, og fullstendig oversikt blir umulig. Helhetsinnstrykket var imidlertid et dårlig år for stokkand og et middels til godt år for kvinanda sin del.

Hettemåka hadde et produksjonsår om lag som normalt (jfr Figur 3), med en samlet produksjon på i underkant av 1 unger pr

par. Koloniene produserte som vanlig ujevnt, men i år som de siste 3-4 årene var det Kavringen som hadde det beste resultatet (Tabell 2). Som vanlig var også dødligheten størst på Bøtet; en koloni som er svært utsatt for flom. I tillegg ble det her funnet flere egg som var rasket sammen og plassert inntil ei død gjedde, noe som viser at folk har gått i land og med overlegg spolert måkenes hekking.

Koloni	Antall hekkende par	Antall unger (minimumstall)	Produserte unger pr. par
Kavringen (S)	172	250	1,5
Småøyene (S)	82	60	0,7
Bøtet (S)	64	11	0,2
Furuøyene (T)	79	55	0,7
Totalt	397	376	0,9

Tabell 2. Ungeproduksjon i de største hettemåkekoloniene i Steinsfjorden (S) og Tyrifjorden (T) i

Fiskemåkene så ut til å produsere meget bra i år (Tabell 3). Denne arten velger gjerne å legge reiret på de høyest beliggende delene av hekkeøyene,

samtidig som både trehekking og klippehekking forekommer i våtmarkssystemet. Dette gjør fiskemåka mindre utsatt for flom. Kolonien på nordøst-sida

av Herøya – som ligger sårbart til med tanke på forstyrrelser – produserte også meget bra i år (15 unger observert 11.7).

Koloni	Antall hekkende par	Antall unger (minimumstall)	Produserte unger pr. par
Småøyene (S)	3	3	1,0
Herøytangene	1	2	2,0
Herøya (S)	7	15	2,1
Åsaskjæret (S)	1	3	3,0
Bøtet (S)	1	0	0
Furuøyene (T)	7	13	1,9
Totalt	20	36	1,8

Tabell 3. Ungeproduksjon i et utvalg av fiskemåkekolonier/-hekkeplasser i Steinsfjorden (S) og Tyrifjorden (T) i 1999.

I tillegg til at bestanden ble redusert dramatisk, ble også hekkesuksessen hos de få tilstedeværende parene svært dårlig for makrellterna. Det ble bare registrert unger på Furuøyene, der de fem parene fikk fram min 3 unger. En av disse var allerede

på vingene 11.7, mens de to andre ble ringmerket. Ungeproduksjonen totalt sett ble da på kun 0,25 unge/par. Både på Småøyene og på Herøytangene er det mistanke om at menneskelig forstyrrelse er årsaken til den manglende produksjo-

nen. På Maurøyskjæret ble det funnet 2 predaterte egg 1.6 og 3 predaterte egg 15.6, så her kan det være naturlige årsaker til den dårlige hekkesuksessen. Reiret på Åsaskjæret ble oversvømt mellom den 16.6 og 11.7.

Lokalitet	dato		
	1.6.	15.6.	11.7.
Furuøyene (T)	4r (7e)	5r (14e)	3 u
Småøyene N (S)		2r (3e)	forlatt
Maurøyskjæret (T)	2 pe	2r(5e+3pe)	forlatt/oversvømt
Herøytangene (S)	1r (2e)	forlatt	
Kavringen (S)	4r (4e)	1r (3e)	forlatt/oversvømt
Åsaskjæret (S)		1r (2e)	oversvømt
Sum	9r (13e)	11r (29e)	3 u

Tabell 4. Hekkekolonier/-lokaliteter for makrellterne i Tyrifjorden og Steinsfjorden 1999. r=reir, k=uklekte, kalde egg, e=egg under ruging, pe= predaterte egg, u=unger.

Ringmerking

Det ble i år merket måkeunger under alle de tre dagene vi benyt-

tet båt i felt. Totalt ble det merket 139 hettemåker, 15 fiskemåker, 2 sildemåker og 2 makrellterner. Foreløpig har vi

ikke fått gjenfunn fra merkingene i forbindelse med prosjektet.

Koloni	Hettemåke	Fiskemåke	Sildemåke	Makrellterne
Furuøyene (T)	26	8		2
Harøyskjæret (T)				
Ø. Tvillingene (S)			2	
V. Tvillingene (S)	40	4		
Midtre Maurøyskjæret (S)				
Herøya N (S)		2		
Kavringen (S)	67			
Åsaskjæret (S)		1		
Bøtet	6			
Sum	139	15	2	2

Tabell 5. Antall ringmerkete måke- og terneunger i de ulike koloniene i 1999. S=Steinsfjorden, T=Tyrifjorden.

Lomvi fortsatt tilstede i Tyrifjorden

Under båttakseringen den 11.7

kom vi over først 2 utfargete lomvier sørvest for Frognøya og 1 utfarget lomvi sør-sørøst for Frognøya. Lomviene har nå op-

pholdt seg i Tyrifjorden i nærmere to år, etter at de ble bragt hit med kraftige sørvestvinder i midten av september

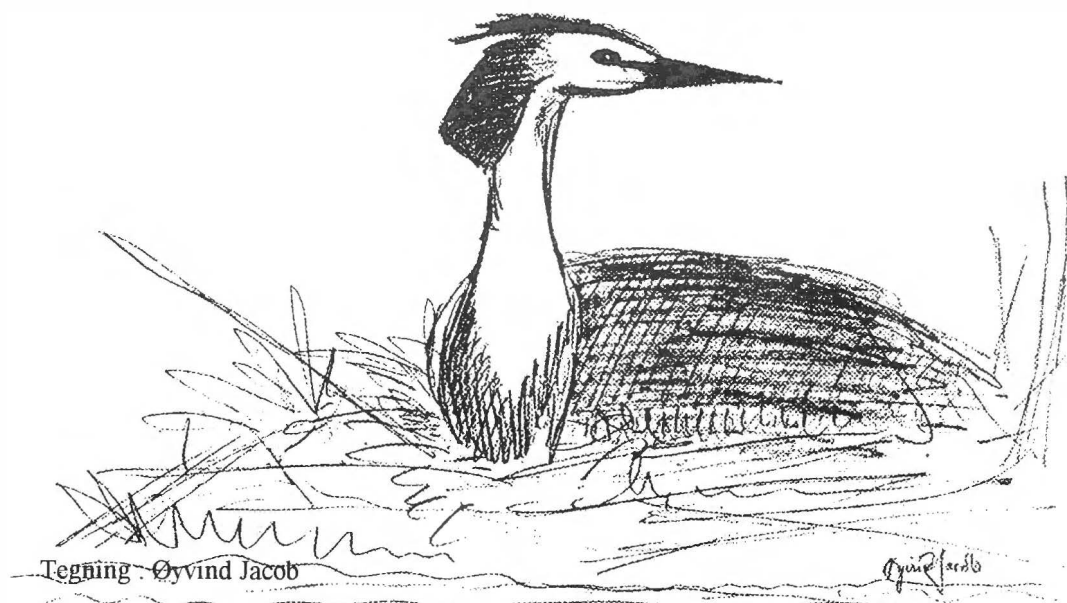
1997. De fleste var årsunger, men enkelte ettåringer ble registrert. Lomviene går til hekking i 4-5 års alder – og slik sett blir de to neste sesongene meget spennende! En viktig forutsetning er imidlertid at det blir åpent vann i Tyrifjorden hele vinteren 1999/2000 og 2000/2001.

Hekkende vannfugler i innsjøene vest for Nordfjorden

I forbindelse med overvåkingen i Nordre Tyrifjorden ble det år gjort nærmere undersøkelser i innsjøer og tjern vest for Nordfjorden i Ringerike kommune. Dette gjelder Væleren, Aklangen, Skjærsjøen og Solberg-tjern. Vi var klar over at det

hekket både måker og terner i disse vannene, men de har tidligere ikke vært undersøkt i detalj med tanke på hekkende vannfugl. Tabell 1 viser antall hekkende par registrert ved besøk den 18.7.99. Når det gjelder kanadagås og storlom på Væleren har en hytteeier gitt supplerende opplysninger. Alle observasjoner er gjort fra land.

Innsjø/tjern	Lokalitet	Art	Antall hekkende par	Antall unger
VÆLEREN		Storlom Kanadagås	1 3 + 8 ikke-hekkende ad	1 5,4,4
	Flatøya	Strandsnipe Fiskemåke	1 4-5	? 7
	Høgøya	Strandsnipe Fiskemåke	1 3	? 0
	Geitøya	Hettemåke Fiskemåke Makrellterne	1-2 2-3 7-8	? ? ?
AKLANGEN		Stokkand	1	6
SKJÆRSJØEN		Kanadagås	3 ad, hekking ikke påvist	
SOLBERGTJERN		Knoppsvane	1	6
		Stokkand	1	2

BESTANDSUTVIKLINGEN HOS DE MEST SENTRALE VANNFUGLENE I NORDRE TYRIFJORDEN

Etter å ha vært temmelig stabilt i perioden 1992-1996, økte antall hekkende vannfugler i våtmarkssystemet med 50 % i 1997. Etter en nedgang til omkring 500 hekkende par i 1998, var antallet igjen tilbake til nivået i 1995 og 1996 i det faste undersøkelsesområdet (Tabell 6). Lokalitene i Nordfjorden er ikke inkludert i denne tabellen,

da hekkeplassene her bare er undersøkt de to siste årene.

Bestandene av knoppsvane og kanadagås er ganske stabile, noe som også synes å gjelde de fleste andeartene i våtmarkssystemet. Silanda er litt spesiell, i og med at mange par ligger i området i etableringsfasen – mens det observeres svært få kull i løpet av sommeren. Det kan imidlertid se ut til at denne arten er i økning etter noen dårlig år på midten av 1990-tallet. Toppanda er en av flere

nye hekkearter i systemet i den undersøkte perioden, og bestanden er fortsatt svært sparsom. Grågås ble påvist som ny hekkeart for Tyrifjorden i år, da ett par hekket ved Vikersund (Arnt Berget pers. med. til Viggo Ree). Grågåsa har også etablert seg i Drammenselva opp til Hokksund de siste årene (J. Hals pers. medd.). Dette er derfor en art vi kan forvente at etablerer seg også i nordre del av Tyrifjorden eller i Steinsfjorden i løpet av kort tid.

Tabell 6. Bestandsutvikling hos hekkende vannfugl i Steinsfjorden og nordre del av Tyrifjorden i perioden 1992-1999. Tallene for 1998 og 1999 er justert med bakgrunn i bedre dekningsgrad i Nordfjorden disse årene. Tegnforklaring: * = ikke talt opp, + = positiv bestandsutvikling, 0 = uendret bestand, - = negativ bestandsutvikling, F = fluktuerende bestand, ? = status usikker.

ART	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	Bestands- utvikling
Toppdykker	0	0	0	0	0	0	1	1-2	
Knoppsvane	16	19	19	19	18	16	21	19	0
Kanadagås	0	0	1	2	3	1	3-4	2	+
Stokkand	*	5	9	7	6	5	6	5	0
Toppand	0	0	0	1	1	1	2	2	+
Kvinand	*	4	7	5	7	5	11	6	0
Siland	8-9	8-10	5-7	13	5	5	9-15	17-21	+
Laksand	*	1	0	0	2	2	1	0	0
Sothøne	*	2	11-12	13-15	2	0-1	13-15	15	F
Tjeld	1	1	1	1	0	0-1	1	1	0
Vipe	4-5	3	2	4	3	2	3-5	2-3	0
Dverglo	3	2	2	0	0	1	0-1	0	-
Enkeltbekkasin	0	0	0	0	1	0	2	1	
Skogsnipe	0	0	0	0	0	0	1	0	
Strandsnipe	*	*	3	3	3	5	6-7	5	0
Hettemåke	310	214-224	275	323	326	498-508	367-373	318	+
Fiskemåke	16-18	17	22	27	31	27	32-34	23-24	+
Sildemåke	0	0	0	0	0	0	0	2	
Gråmåke	0	0	0	1	0	1	0	0	
Makrellterne	29-32	35-36	41	31	27	37	27	7	-
SUM	Ca 400	311-324	392-394	455	435	618-630	503-524	425-432	

Sothøna veksler mellom å hekke i Steinsfjorden/Tyrifjorden og kroksjøene Juveren og Synneren, avhengig av vannstanden i Tyrifjorden i etableringsfasen. I år med lav vannstand i Tyrifjorden hekker de fleste i

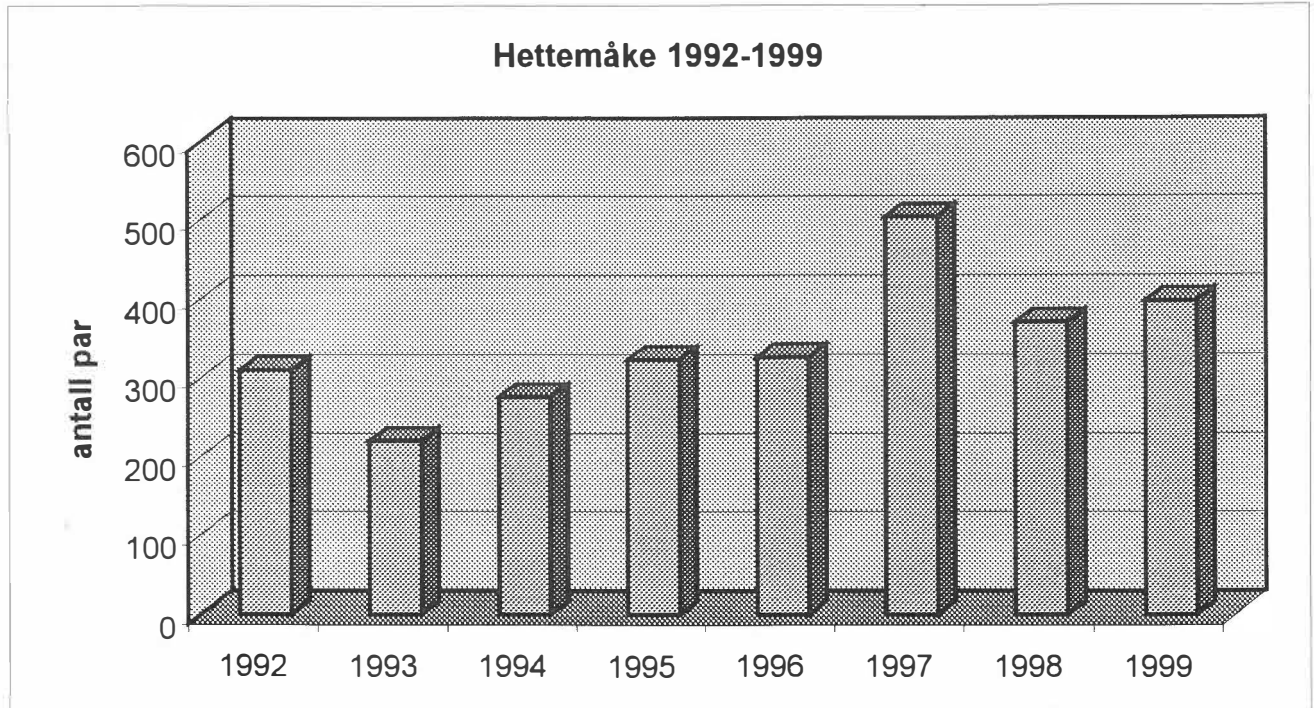
kroksjøene, mens i år med høy vannstand - som i år - vil en stor del av bestanden hekke i Steinsfjorden og Tyrifjorden. Variasjonene i størrelsen på hekkebestanden i vårt undersøkelsesområde er derfor stor.

Basert på utviklingen i høstbestanden i Steinsvika har hekkebestanden i Nordre Tyrifjorden våtmarkssystem vært i klar økning i løpet av 1990-tallet.

Hettemåkebestanden har variert en del i overvåkingsperioden, men samlet sett synes tendensen å være en svak økning (Figur 1). Dette er gledelig med tanke på at arten faktisk går tilbake i andre sentrale hekkeområder på Østlandet, som på Hadeland/Toten og i Oslofjorden. Også hettemåkene skifter mye mellom

ulike hekkeplasser fra år til år, men er noe mer forutsigbar i valg av hekkeplass enn makrellternene (Tabell 7 og 8). De største hettemåkekoloniene har som regel vært lokalisert på Småøyene, Bøtet og Kavringen. De mest stabile lokalitetene er den vestre av Tvillingene i Småøyene og Kavringen. Også

Furuøyene synes å være en stabil hekkeplass for hettemåke – i år ble faktisk den nest største kolonien funnet her. Enkelte lokaliteter kan ha en større koloni i år med ekstremt lav vannstand i etableringsperioden. Dette gjelder for eksempel Stamnesskjæret og Framdalsskjæret.

Figur 1. Antall par med hekkende hettemåker i Steinsfjorden og Tyrifjorden i perioden 1992-1999.

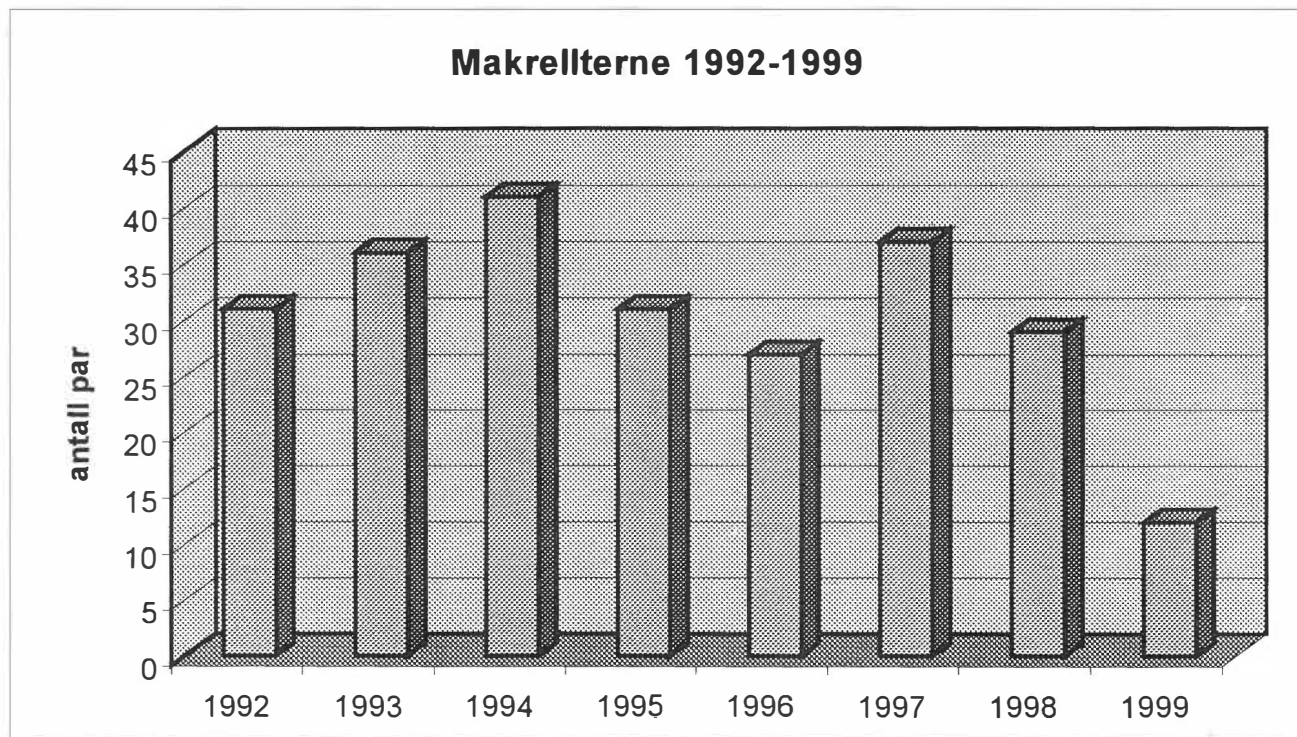
Tabell 7. Hekkeplasser for hettemåke i Steinsfjorden og Tyrifjorden i perioden 1992-1999. Tallene angir antall hekkende par. Tallene vil ikke alltid avspeile samlet hekkebestand det enkelte år pga av omlegginger og flyttinger pga flom og/eller forstyrrelser. * = lokaliteten ikke undersøkt.

Lokalitet	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
1. Furuøyene (vestre)	*	*	*	*	*	*		37
2. Furuøyene (midtre)							min 30	65
3. Karlsrudtangen					72		59	
4. Stamnesskjæret	50				10	36		
5. Rytterakerskjæret		3					6	
6. Haraøyskjæret		1						
7. Pipøya					1		0-1	
8. Steintangen		5		6		28	2	
9. Tvillingene (vestre)		160	140	176	118		127	76
10. Tvillingene (østre)			75	15			1	
11. Småøyene (midtre)		10						11
12. Småøyene (nordre)								4
13. Tjuvholmen	150							
14. Maurøya			7	1				
15. Maurøyskjæret								1
16. Herøytangene	1	47		1				
17. Framdalsskjæret		1		1	90	1		
18. Kavringen			53	122	28	53	152	172
19. Bøtet	107	1		1	13	400	min 100	64

For andre året på rad gikk makrellternebestanden kraftig tilbake, og årets 12 par er bare om lag 30 % av bestanden i 1997. I og med at ternene først går til hekking ved 3-4 års alder,

kan det nå være at vi begynner å se resultatene av de dårlige produksjonsårene 1994, 1995 og 1997 i form av sviktende rekruttering til den lokale hekkebestanden. Nordre Tyri-

fjorden er en av de viktigste hekkeområdene for arten på Indre Østlandet, og måkrellternas status som truet art i Buskerud gjør at denne utviklingen er spesielt bekymringsfull.

Figur 2. Antall par med hekkende makrellterner i Steinsfjorden og Tyrifjorden i perioden 1992-1999.

Tabell 8. Hekkeplasser for makrellterne i Steinsfjorden og Tyrifjorden i perioden 1992-1999. Tallene angir antall hekkende par. Tallene vil ikke alltid avspeile samlet hekkebestand det enkelte år pga av omlegginger og flyttinger pga flom og/eller forstyrrelser. * = lokaliteten ikke undersøkt.

Lokalitet	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
1. Furuøyene (vestre)	*	*	*	*	*	*	2-3	5
2. Karlsrudtangen						1		
3. Stamnesskjæret		1			5	6		
4. Purkøyskjæret					2	3		
5. Geitøyskjæret	1							
6. Haraøyskjæret							2	
7. Pipøya				14	9	5		
8. Steintangen	3-4	9				10		
9. Småøyene (nordre)		3						2
10. Tjuvholmen	16-17			7				
11. Maurøya			27					
12. Midtre Maurøyskjæret	1					1	5	2
13. Herøytangene	7-8	14	3	1		1	1	1
14. Nordspissen av Herøya				15				
15. Framdalsskjæret			1			2		
16. Kavringen			6		2	10	19	4
17. Åsaskjæret								1
18. Bøtet	1	7-8	4	1	11			
19. Avskjæret				2				

FAKTORER SOM PÅVIRKER HEKKESUKSESSEN

Hvilke faktorer som innvirker på hekkesuksessen til vannfuglene i Steinsfjorden og Tyrifjorden er neppe fullt klarlagt etter våre 8 år med overvåkning. I hvor stor grad de ulike faktorene påvirker de enkelte artene varierer også mye. Flom påvirker noen arter meget sterkt - f.eks. knopp-svane, sothøne og hettemåke, mens arter som kvinand og laksand er helt upåvirket pga reirplassering i hule trær, piper el. For arter med kort rugetid vil tidspunktet for når flommen når sitt høyeste være avgjørende. I et normalår vil f.eks. makrellternene legge egg når flommen er i ferd med å kulminere; dvs omkring månedskiftet mai/juni, mens hettemåkene på denne tida ligger på egg og vil på utsatte lokaliteter (som for eksempel Steintangen og Bøtet) få hekkingen spolert.

Andeartene synes spesielt i Steinsfjorden å være utsatt for mye eggpredasjon. Dette kan

skyldes at hekkeholmene her er lettere tilgjengelige for mink enn i Tyrifjorden, samt at det holder til mye stormåker her hele sommeren. Hvor mange unger som vokser opp fra stokkand- og kvinandkullene varierer trolig en del fra år til år avhengig av mottilgangen.

Vannstandsforholdene i Tyrifjorden og Steinsfjorden var helt spesielle sommeren 1999. Flommen kom som i fjor forholdsvis tidlig og allerede i begynnelsen av mai var vannstanden oppe i normal sommersituasjon. Den første skikkelige flomtoppen kom i begynnelsen av juni. Utover i juni holdt vannstanden seg konstant høy, og så fikk vi en ny flomtopp etter mye regnvær i siste halvdel av juni. På denne tida skal normalt fjorden synke eller holde seg noenlunde konstant etter at den tradisjonelle forsommer-flommen har gått tilbake. Dette gjorde at både de første eggkullene og seinere omlagte kull hos hettemåke og til dels også makrellterne ble ofre for flom.

Menneskelig forstyrrelse på hekkeplassene har vist seg å være en nøkkelfaktor for makrellternenes hekkesuksess i området. I år innbød ikke været til mye båtutfart i første del av hekkesesongen, men normal utfart i ungeperioden (slutten av juni og første halvdel av juli) kan ha forårsaket dårlig produksjon på enkelte hekkeplasser også i år. Men også flom og predasjon av mink eller kråke-/måkefugler har nok trolig også hatt sitt å si for den dårlige ungeproduksjonen for ternene i år.

Også hettemåkene kan være utsatt for forstyrrelser, selv om denne artens aggressive og støyende atferd i koloniene gjør det lite trivelig å oppholde seg på hekkeplassene. I år fant vi et tilfelle av overlatt brudd på viltloven i hettemåkekolonien på Bøtet ved vårt besøk her den 11.7. Inntil en stor gjedde hadde noen skrappt i sammen flere hettemåkeegg. Disse eggene, samt egg i flere forlatte reir ellers på øya (til sammen 16 egg), ble ikke lenger ruget.

På Bøtet utenfor Elvika ble hekkingen til hettemåkene delvis spolert av folk som hadde gått i land og fisket, og dertil tatt egg ut av flere reir og lagt sammen med fangsten. Foto: Viggo Ree.

OPPSUMMERING AV ÅRETS SESONG

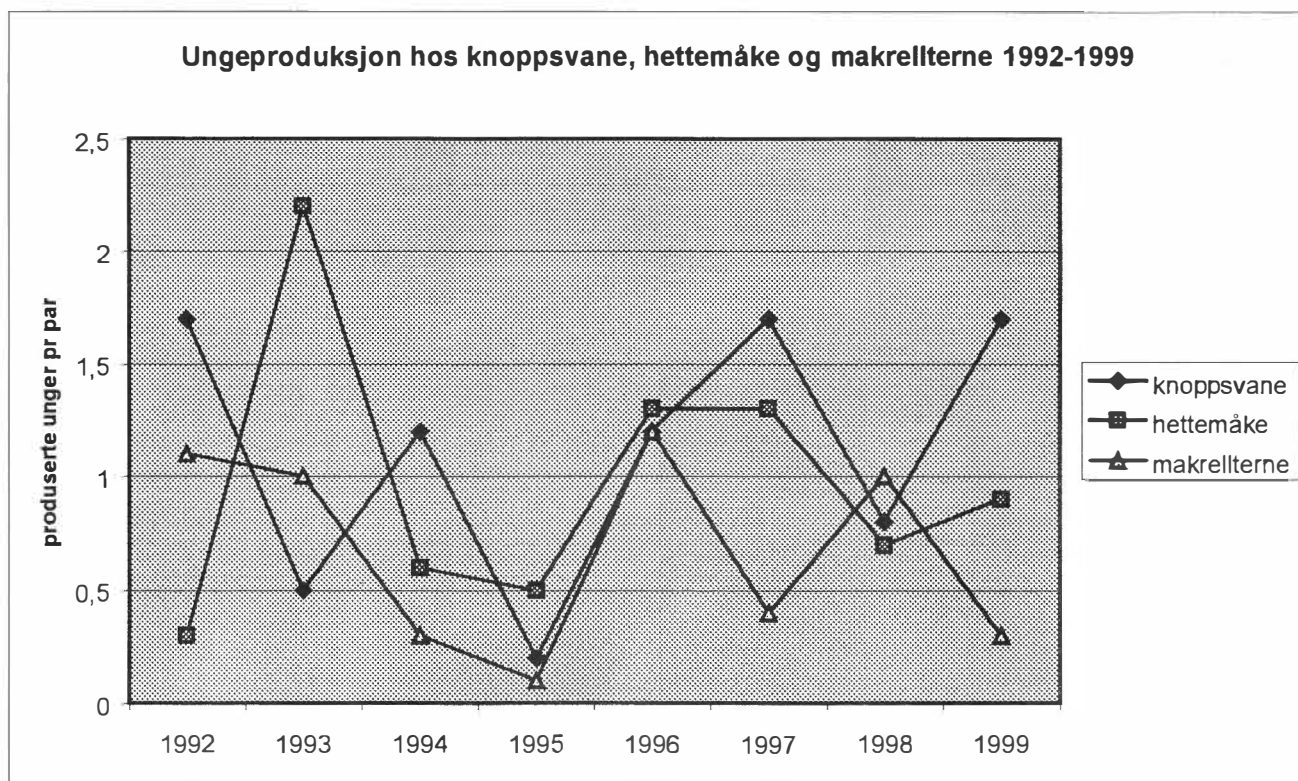
Makrellternas negative bestand-utvikling de siste to årene i Nordre Tyrifjorden våtmarkssystem er svært bekymringsfull og er trolig forårsaket av sviktende rekruttering til den lokale hekkebestanden pga flere dårlige produksjonsår i perioden 1994-1997. De gode somrene disse årene førte til stor båtutfart og sviktende ungeproduksjon hos ternene som følge av forstyrrelser på hekkeplassene. Artens status som truet i Buskerud – samt det faktum at Nordre Tyrifjorden er (har vært) blant makrellternas viktigste hekkeområder i fylket – gjør dette ekstra alarmerende.

Sildemåkas inntreden i våtmarkssystemet var gledelig, men ikke helt uventet. Den hekker nå på 5 lokaliteter i Mjøsa (Larsen u.a.) – etter at den første kolonien ble oppdaget på Tjuvholmen utenfor Moelv i Ringsaker kommune i 1998 (Tøråsen 1998). Nordre Tyrifjorden har mange godt egnede hekkeplasser for arten, slik at mulighetene for ytterligere ekspansjon er tilstede. Dens valg av hekkeplasser i år tyder på at den ikke vil fortrenge andre hekkefugler i området.

Ofte har det vært slik at de ulike artenes hekkesuksess har fulgt hverandre fra år til år. Har knoppsvanene hatt ett godt år har også hettemåkene og fiskemåkene produsert bra med

unger. Dette har nok sammenheng med tidspunktet for flomtoppen og hvor kraftig flommen har vært. Makrellternene har imidlertid avveket noe fra de andre vannfuglene (jfr Figur 3). Denne arten er trolig mer avhengig av sommerværet og båtutfarten enn de andre og viser derfor et annet mønster.

Også i år avvek makrellternas ungeproduksjon fra de øvrige vannfuglene i systemet. Mens både knoppsvane, hettemåke og fiskemåke hadde et produksjonsår omkring eller over middels, produserte ternene svært dårlig. Årsaken var trolig en kombinasjon av flom på utsatte lokaliteter, eggpredasjon og forstyrrelser fra folk.

Figur 3. Ungeproduksjon hos tre sentrale vannfuglarter i Steinsfjorden og Tyrifjorden i perioden 1992-1999.

LITTERATUR

- Larsen, B. H. 1992a. *Foreløpig rapport fra fel-tregistreringer av hekkende vannfugl i Steinsfjorden og Tyrifjorden juni/juli 1992. Vurdering av viktige hekkeområder og ferdselsrestriksjoner.* Notat til Hole kommune, 5 s.
- Larsen, B. H. 1992b. *Hekkebestand og produksjon hos vannfugl i Steinsfjorden og Tyrifjorden i 1992.* Norsk Ornitologisk forening, Ringerike lokallag. Rapport, 6 s.
- Larsen, B. H. 1993. *Overvåking av hekkende vannfugl i Steinsfjorden og Tyrifjorden 1993.* Norsk Ornitologisk forening, Ringerike lokallag. Rapport, 7 s.
- Larsen, B. H. 1994. *Overvåking av hekkende vannfugl i Steinsfjorden og Tyrifjorden 1994.* Norsk Ornitologisk forening, Ringerike lokallag. Rapport, 9 s.
- Larsen, B. H. 1995. *Overvåking av hekkende vannfugl i Steinsfjorden og Tyrifjorden 1995.* Norsk Ornitologisk forening, avd Buskerud. Rapport, 9 s.
- Larsen, B. H., Myrmo, K. og Ree, V. 1998. *Overvåking av hekkende vannfugl i Steinsfjorden og nordre del av Tyrifjorden i 1998. Fugler og natur i Buskerud. Rapport nr 2-1998.* Norsk Ornitologisk Forening, avd Buskerud. 13 s.
- Larsen, B. H. og Ree, V. 1996. *Overvåking av hekkende vannfugl i Steinsfjorden og nordre del av Tyrifjorden i 1996. Fugler og natur i Buskerud. Rapport nr 2 - 1996 Årgang 4.* Norsk Ornitologisk Forening, avd Buskerud. 8 s.
- Larsen, B. H. . 1997. *Systematiske vannfugltellinger i Nordre Tyrifjorden våtmarkssystem august 1997 - august 1998. Foreløpig rapport - desember 1997. Fugler og natur i Buskerud. Rapport nr 3 - 1997 Årgang 4.* Norsk Ornitologisk Forening, avd Buskerud. 19 s.
- Larsen, B. H. og Ree, V. 1997. *Overvåking av hekkende vannfugl i Steinsfjorden og nordre del av Tyrifjorden i 1997. Fugler og natur i Buskerud. Rapport nr 2 - 1997 Årgang 4.* Norsk Ornitologisk Forening, avd Buskerud. 7 s.
- Larsen, B. H. under arbeid. *Hekkende vannfugler/sjøfugler i Mjøsa – bestander, hekkesuksess og forvaltning. Miljøfaglig Utredning. Rapport 1999-xx.*
- Tøråsen, A. 1998. *Sildemåke, ny hekkefugl i Hedmark. Kornkråka 28 (2): 62-63.*

Kråker og kaier på Linnestranda - invitasjon til vinterprosjekt

av Jens Erik Nygård

Linnestranda har i alle år hatt en betydelig koloni med overnattende kråker. Men først i fjor ble jeg oppmerksom på hvor mange det faktisk var, og at de hadde fått selskap av nesten like mange kaier.

Gjennom epostnettet FuBu inviterte jeg i fjor vinter kråkeinteresserte til tellingsdugnad på Linnestranda og områdene rundt indre Drammensfjord. Det vi da opplevde var ganske oppsiktsvekkende og har skapt behov for ytterligere oppfølging. Jeg skal i det følgende skissere hva vi foreløpig har funnet ut.

Hver kveld gjennom hele vinteren kommer det inntil 2000 kråker og 1500 kaier flygende og samler seg på isen innerst i Drammensfjorden, for etter at det er blitt mørkt å forflytte seg inn i krattskogen på Gilhusodden for overnatting. Fenomet er for såvidt godt kjent blant kråkeforskere. Slike overnattingsplasser kalles på engelsk roost. Stedet hvor kråkene samler seg før de flyr til overnattingsplassen kalles pre-roost. Om morgenen etter overnattingen vil man også kunne observere at kråkene samler seg. Dette kalles post-roost.

Det store antallet kråker tyder på at de flyr til Linnestranda fra et ganske stort omland. Vi observerte lokale kråkesamlinger på flere hundre individer i Skoger og Nedre Eiker som lettet og fløy mot Drammen.

Pre-roost er før isen legger seg langs strendene på tømmertermi-

nalen på Lierstranda, og seinere på fjordisen varierende fra utenfor Tangen til utenfor Linnestranda.

Samlingen på isen er meget støyende og det kan være ganske mye forflytninger.

Ved flere anledninger har vi observert hønehauk som har gått til angrep på kråkeflokkene.

Innflygingen til selve overnattingsplassen foregår i etapper innover mot stranda. Den siste etappen forgår i mørket og uten så mye leven.

Kråkene sitter tett i tretoppene og i lavere krattskog. De etterlater seg store mengder ekskrementer og oppgulp på skogbunnen.

De forlater overnattingsplassen før soloppgang og kan da sees langs veiene inn mot Drammen og sittende i flokker på bruene over Drammenselva.

Kaiene kommer i småflokker på samme tid som kråkene, og blander seg mer eller mindre med disse. Det er meget interessant at kaiene har begynt å slå seg sammen med kråkene i slike mengder, i og med at arten knapt er funnet hekkende i distriktet.

Følgende spørsmål er det interessant å prøve å finne bedre svar på :

Hvordan endrer mengden av kråker og kaier seg gjennom vinteren ?

Hvor stort omland er det som forsyner Linnestranda med kråker ?

Hvor finnes de nærmeste overnattingsplassene utenfor dette omlandet ?

Finnes det mindre overnattingsplasser innenfor dette omlandet ?

Hvilke ruter følger kråker og kaier fram til Linnestranda ?

Hvor kommer kaiene fra ?

Hvor er det samlingsplasser for kråker på vei mot Linnestranda ?

Hvor stort er omfanget av predasjon på kråkene ?

Jeg vil invitere Buskskvettens lesere til å delta i dette prosjektet den kommende vinteren. Nå i midten av september er de første kråkene begynt å overnatte i tretoppene på Gilhusodden, bare 60 stykker foreløpig, men det er på tide å følge med på hva kråkene gjør. På ettermiddagen kan dere se etter om små kråkeflokker flyr målbevisst, og i hvilken retning.

Jeg vil bruke FuBu som hjelpemiddel til å komme i kontakt med dere som har epost, meld dere der. Det vil komme nye meldinger i desembernummeret av Buskskvetten. Dere kan også ringe meg for å høre når det blir felles innsats i felten i vinter. Dette er et prosjekt som egner seg for alle NOF-medlemmer uansett kvalifikasjoner for øvrig. Bli med !

Eiker Ringmerkingsgruppe 1998

av Anders Hals

All fangst ved hjelp av nett foregikk på Hals, mens det ble merket reirunger på Hals/Vestsiden, ved Darbu og på Åssida. 55 arter er representert på listene for 1998, hvilket er det høyeste antallet arter for ett år siden starten i 1983. Alt i alt ble det merket 2.590 fugler, hvorav 778 var reirunger.

Av spesielle arter er det etter gruppelederens syn ganske mange. Det ble ringmerket én spurvehauk, én tåmfalk - ny merkeart for gruppa, tre spurveugler - bl.a. to ex. på én time, ni tåmseilere - alle reirunger og den siste merket så

seint som 31. august, 11 vendehalser - åtte unger/tre voksne, ei sanglerke - ny merkeart for gruppa, seks sidensvanser, tre blåstruper - en av dem sluppet på Furua 3-4 km unna i luftlinje og fanget på Hals i samme nett som den opprinnelig satt i, halvannet døgn seinere, to buskskvetter, én ringtrost, sju voksne tomsangere, ti tornskater, én varsler, fire nøtteskriker én stillits, to tornirisker, én gråsisik av cabaret-rasen, to kjernebitere og fire sivspurver. Hva de sistnevnte gjør ute på åkerlandet nær sagt hele sommeren er foreløpig en aldri så liten gåte.

Rent praktisk burde oversikten i år ha vært splittet opp i fugl merket på Hals/Vestsiden og fugl merket andre steder. Det blir gjort neste år.

Totalt merkeantall er nå oppe i 38.672 fugler fordelt på 96 arter (når runder vi hundre?). De ti mest merkede artene teller alene 31.271 ex., dvs. at 81% av det totale ringmerkingsantallet er relatert til 10% av artene. 30 arter er merket fem ganger eller mindre, og av disse igjen er 16 arter bare merket én gang.

Ringmerkingen i tall :

ART	1983-97	1998		1983-98
		Pull.	F.g.	
Kanadagås, <i>Branta canadensis</i>	16	-	-	16
Stokkand, <i>Anas platyrhynchos</i>	4	-	-	4
Hønehauk, <i>Accipiter glentilis</i>	6	-	-	6
Spurvehauk, <i>Accipiter nisus</i>	6	-	1	7
Fiskeørn, <i>Pandion haliaëtus</i>	3	-	-	3
* Tårnfalk, <i>Falco tinnunculus</i>	-	-	1	1
Vipe, <i>Vanellus vanellus</i>	22	-	-	22
Enk.bekkasin, <i>Gallin. gallinago</i>	1	-	-	1
Skogsnipe, <i>Tringa ochropus</i>	2	-	-	2
Strandsnipe, <i>Tringa hypoleucos</i>	19	-	-	19
Hettemåke, <i>Larus ridibundus</i>	31	-	-	31
Fiskemåke, <i>Larus canus</i>	21	-	-	21
Gråmåke, <i>Larus argentatus</i>	1	-	-	1
Skogdue, <i>Columba oenas</i>	4	-	-	4
Ringdue, <i>Columba palumbus</i>	1	-	-	1

ART	1983-97	1998		1983-98
		Pull. E.g.	Ialt	
Gjøk, <i>Cuculus canorus</i>	1	-	-	1
Spurveugle, <i>Claucid. passerinum</i>	4	-	3	7
Kattugle, <i>Strix aluco</i>	14	-	1	15
Perleugle, <i>Aegolius funereus</i>	2	-	-	2
Tårnseiler, <i>Apus apus</i>	3	9	-	12
Isfugl, <i>Alcedo atthis</i>	4	-	-	4
Vendehals, <i>Jynx torquilla</i>	82	8	3	93
Grønnspekk, <i>Picus viridis</i>	1	-	-	1
Svartspekk, <i>Dryocopus martius</i>	1	-	-	1
Flaggspekk, <i>Dendrocopos major</i>	58	-	4	62
Dvergspett, <i>Dendrocopos minor</i>	2	-	-	2
Sandsvale, <i>Riparia riparia</i>	191	-	-	191
Låvesvale, <i>Hirundo rustica</i>	165	-	5	170
Taksvale, <i>Delichon urbica</i>	98	-	-	98
* Sanglerke, <i>Alauda arvensis</i>	-	-	1	1
Trepiplerke, <i>Anthus trivialis</i>	18	-	-	18
Heipiplerke, <i>Anthus pratensis</i>	45	-	-	45
Vintererle, <i>Motacilla cinerea</i>	3	-	-	3
Linerle, <i>Motacilla alba</i>	187	2	4	193
Sidensvans, <i>Bombycilla garrulus</i>	14	-	6	20
Fossefall, <i>Cinclus cinclus</i>	1	-	-	1
Gjerdesmett, <i>Troglodytes</i>	40	-	3	43
Jernspurv, <i>Prunella modularis</i>	205	-	32	237
Rødstrupe, <i>Erithacus rubecula</i>	664	-	52	716
Blåstrupe, <i>Luscinia s. svecica</i>	3	-	3	6
Rødstjert, <i>Phoenic. phoenicurus</i>	31	-	-	31
Buskskvett, <i>Saxicola rubetra</i>	10	-	2	12
Ringtrost, <i>Turdus torquatus</i>	1	-	1	2
Svarttrost, <i>Turdus merula</i>	262	-	13	275
Gråtrost, <i>Turdus pilaris</i>	629	-	11	640
Måltrost, <i>Turdus philomelos</i>	93	-	8	101
Rødv.trost, <i>Turdus iliacus</i>	181	-	8	189
Duetrost, <i>Turdus viscivorus</i>	1	-	-	1
Rørsanger, <i>Acroceph. scirpaceus</i>	1	-	-	1
Trostesanger, <i>Acroc. arundinaceus</i>	1	-	-	1
Gulsanger, <i>Hippolais icterina</i>	1	-	-	1
Møller, <i>Sylvia curruca</i>	29	-	4	33
Tornsanger, <i>Sylvia communis</i>	23	5	7	35
Hagesanger, <i>Sylvia borin</i>	377	-	6	383
Munk, <i>Sylvia atricapilla</i>	335	-	16	351
Bøksanger, <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	4	-	-	4
Gransanger, <i>Phylloscop. collybita</i>	146	-	5	151
Løvsanger, <i>Phylloscopus trochilus</i>	1.189	-	42	1.231 (8)
Fuglekonge, <i>Regulus regulus</i>	28	-	12	40
Gråfl.snapper, <i>Muscicapa striata</i>	117	-	2	119
S/H.fl.snapper, <i>Ficed. hypoleuca</i>	3.571	211	46	3.828 (3)
Stjertmeis, <i>Aegithalos caudatus</i>	17	-	-	17
Løvmeis, <i>Parus palustris</i>	46	-	-	46
Granmeis, <i>Parus montanus</i>	151	-	10	161
Toppmeis, <i>Parus cristatus</i>	10	-	2	12
Svartmeis, <i>Parus ater</i>	273	14	6	293
Blåmeis, <i>Parus caeruleus</i>	3.198	211	135	3.544 (4)
Kjøttmeis, <i>Parus major</i>	5.271	188	262	5.721 (2)
Spettmeis, <i>Sitta europaea</i>	63	5	4	72
Trekryper, <i>Certhia familiaris</i>	45	-	1	46

ART	1983-97	1998		Ialt	1983-98
		Pull.	F.g.		
Tornskate, <i>Lanius colluria</i>	5	-	10	10	15
Varsler, <i>Lanius excubitor</i>	1	-	1	1	2
Nøtteskrike, <i>Garrulus glandarius</i>	16	-	4	4	20
Skjære, <i>Pica pica</i>	161	-	2	2	163
Nøttekråke, <i>Nucif. c. caryocatactes</i>	3	-	-	-	3
Kråke, <i>Corvus corone cornix</i>	5	-	-	-	5
Stær, <i>Sturnus vulgaris</i>	891	108	1	109	1.000 (9)
Gråspurv, <i>Passer domesticus</i>	144	-	2	2	146
Pilfink, <i>Passer montanus</i>	516	-	72	72	588
Bokfink, <i>Fringilla coelebs</i>	1.086	-	163	163	1.249 (7)
Bjørkefink, <i>Fring. montifringilla</i>	810	-	84	84	894 (10)
Grønnefink, <i>Carduelis chloris</i>	8.719	-	270	270	8.989 (1)
Stillits, <i>Carduelis carduelis</i>	24	-	1	1	25
Grønnsisik, <i>Carduelis spinus</i>	2.757	-	367	367	3.124 (5)
Tornirisk, <i>Carduelis cannabina</i>	6	-	2	2	8
Bergirisk, <i>Carduelis flavirostris</i>	1	-	-	-	1
Gråsisik, <i>Carduelis flammea</i>	747	-	22	22	769
<i>C.f. flammea</i>	638	-	21	21	659
<i>C.f. cabaret</i>	109	-	1	1	110
Polarsisik, <i>Carduelis hornemanni</i>	8	-	-	-	8
Gulirisk, <i>Serinus serinus</i>	1	-	-	-	1
Grankorsnebb, <i>Loxia curvirostra</i>	1	-	-	-	1
Furuk.nebb, <i>Loxia pytyopsittacus</i>	2	-	-	-	2
Rosenfink, <i>Carpodacus erythrinus</i>	19	-	-	-	19
Dompap, <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1.623	-	68	68	1.691 (6)
Kjernebiter, <i>Cocc. coccotrhaustes</i>	5	-	2	2	7
Gulspurv, <i>Emberiza citrinella</i>	396	-	32	32	428
Sivspurv, <i>Emberiza schoeniclus</i>	178	-	4	4	182
Sum 31/12-98	96 arter	36.172	761 1.829	2.590	38.762

* = ny merkeart i ERG's statistikk.

Gjenfunn og fremmedkontroller.

Tegnforklaringer (gjelder både fremmedkontroller og gjenfunn):

- F = hunn.
- M = hann.
- X = kjønn ukjent.
- 1K = fugl i første kalenderår.
- 2K = fugl i andre kalenderår.
- 1K+ = fugl i første kalenderår eller eldre.
- 2K+ = fugl i andre kalenderår eller eldre.
- pull = reirunge.
- ad. = voksen fugl, alder ikke registrert.
- ° = fugl ringmerket.
- * = flyvedyktig fugl med ukjent hjemsted fanget.
- x = fugl funnet død (trafikk, vindu m.m.)
- + = fugl skutt eller drept av menneske på annen måte.
- v = fugl kontrollert og sluppet med (samme) ring.
- 1-1-9 = fugl funnet/kontr. ett år, én mnd. og ni dg. etter merking.

Gjenfunn rapportert inn i 1998.

- NOS (H23) **Kanadagås, X 1K.** ° 21.07.95, Eidsfoss, Hof, Vestfold.
BA 14.483 + 28.08.97 (2-1-7), Høyjord, Andebu, Vestfold. 30 km SSE.
- NOS **Blåmeis, X Pull.** ° 29.05.94, Vestfossen, Øvre Eiker.
E 440.544 v 25.09.94 (0-3-26), Hodne, Klepp, Rogaland. 276 km WSW.
- NOS **Svarthvit fl.snp., X Pull.** ° 12.06.97, Hals, Øvre Eiker.
H 576.428 v 09.08.97 (0-1-27), Sandw. Bay Estate, Kent, Engl. 1081 km SSW.
- NOS **Grønnfink, M 1K.** ° 30.09.90, Vestfossen, Øvre Eiker.
8.516.351 x (vindu) 15.02.93 (2-4-15), Viborg, Jylland, Danmark. 370 km S.
- NOS **Grønnfink, F 1K.** ° 09.11.95, Vestfossen, Øvre Eiker.
8.603.261 v 25.10.97 (1-11-16), Burgh Castle, Norfolk, Engl. 943 km SW.
- NOS **Grønnfink, M 1K.** ° 09.11.95, Vestfossen, Øvre Eiker.
8.603.270 x (kompost) 15.05.98 (2-6-6), Kongsberg, Buskerud. 13 km WSW.
- NOS **Grønnfink, M 2K+.** ° 21.09.97, Hals, Øvre Eiker.
8.603.768 v 05.10.97 (0-0-14), Ronekilen, Mandal, V.-Agder. 238 km SW.
- NOS **Grønnfink, M 1K.** ° 18.12.94, Furua, Øvre Eiker.
8.619.312 x (katt) 20.08.97 (2-8-2), Köpmannebro, Älvsborg, S. 186 km SE.
- NOS **Dompap, F 1K.** ° 29.10.95, Vestfossen, Øvre Eiker.
8.603.219 x (bil) 01.05.98 (2-6-2), Darbu, Øvre Eiker, Buskerud. 6 km SSW.
- NOS **Bokfink, F 2K.** ° 26.04.98. Hals, Øvre Eiker.
E 702.967 x (katt) 19.05.98 (0-0-23), Åssiden, Drammen, Busk. 17 km E.

Fremmedkontroller rapp. inn i 1998.

- NOS **Kanadagås, X 1K.** ° 10.07.92, Torrud Camping, Hof, Vestfold.
D07 v 28.03.98 (5-8-18), Furua, Ø. Eiker. I par med D12. 15 km NNW.
- NOS **Kanadagås, X 1K.** ° 10.07.92, Torrud Camping, Hof, Vestfold.
D12 v 28.03.98 (5-8-18), Furua, Ø. Eiker. I par med D07. 15 km NNW.
- LONDON **Grønnsisik, F 2K.** ° 30.03.95, Garboldisham, Diss, Norfolk, Engl.
J 886.639 v. 18.05.95 (0-1-19), Furua, Øvre Eiker. F 2K. 987 km NE.
v 20.05.95 (0-1-21), Furua, Øvre Eiker. F 2K. 987 km NE.
- NOS **Grønnsisik, M 1K.** ° 25.09.97, Jomfruland, Kragerø, Telemark.
H 511.159 v 01.05.98 (0-7-6), Hals, Øvre Eiker. M 2K. 99 km N.
- Arnhem **Bokfink, M 1K.** ° 23.10.95, Westenschouwen, Zeeland, Nederl.
B 951.119 v 04.04.98 (2-5-12), Hals, Øvre Eiker. M 3K+. 975 km N.

Svane-sensasjon i Holleia

Denne videofilmen viser intet mindre enn en ornitologisk sensasjon: et sangsvanepar med fem unger som hekker i Buskerud.

Knut Bråthen

knut.braathen@dtbb.no

–Veldig artig å være førstemann som oppdager dette, sier Arnt Berget som kom over sangsvaneparet og de fem ungene under en av sine mange turer innover i Holleia. Det er første gang sangsvaner hekker i Buskerud, og selv om folk i det ornitologiske miljøet har ventet på at det skulle skje, er dette unikt.

Det var for en ukes tid siden at Berget filmet svaneparet og de fem ungene ved Syletjern i Holleia. Og den sindige fotografen legger ikke skjul på at hjertet banket ekstra sterkt da han fikk se sangsvanene.

Nord Norge

Sangsvaner holder stort sett til på fjellvann i Nord Norge, for noen år siden ble det anslått at det var cirka 30 hekkende par igjen her til lands.

–De er ganske kresne med stedsvalget, og egentlig er det ikke så mange steder som eg-

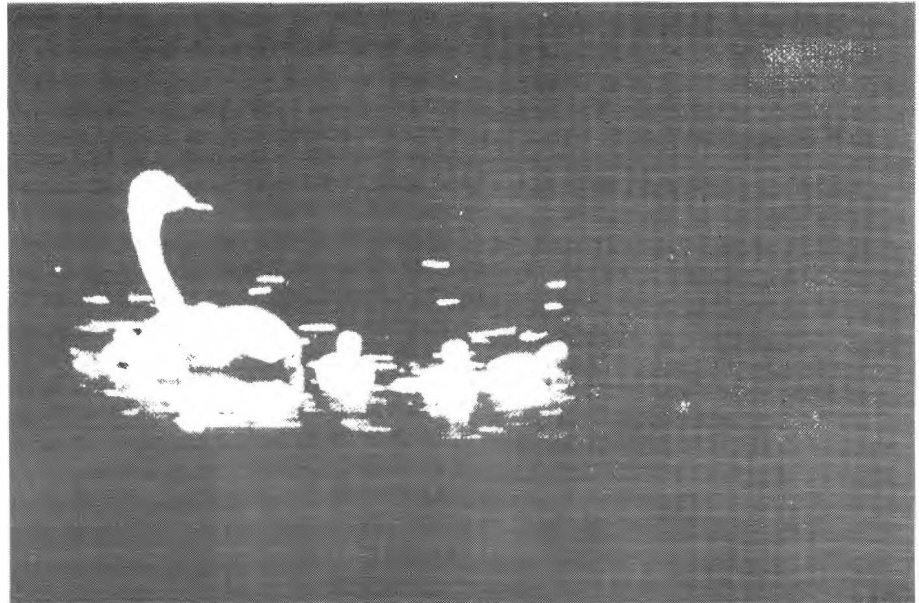

FOTO: SVEN-ERIK RØED

Unikt. – Dette er unikt, sier hobbyfotograf Arnt Berget og viser filmen av sangsvaneparet og de fem ungene som har slått seg til i Holleia. Det er første gang dette skjer i Buskerud.

ner seg godt for dem, sier Berget.

Om vinteren er sangsvanene et svært vanlig syn på disse kanter av landet. Tyrifjorden og Drammenselva er

kjent som det reneste eldoradoet for denne fuglen.

Men at de klekker eggene og samler familien her sommerstid er altså unikt.

Blir historisk

Den kjente ornitolog Wiggo Ree fra Hole har vært kjent med den sjeldne oppdagelsen i noen dager. Han sier at det Berget filmet i forrige uke er intet mindre enn en ornitologisk sensasjon.

– Dette er historisk, og selv om vi har ventet på at dette skulle skje, hadde vi ikke trodd at svaneparet hadde valgt dette stedet i Holleia.

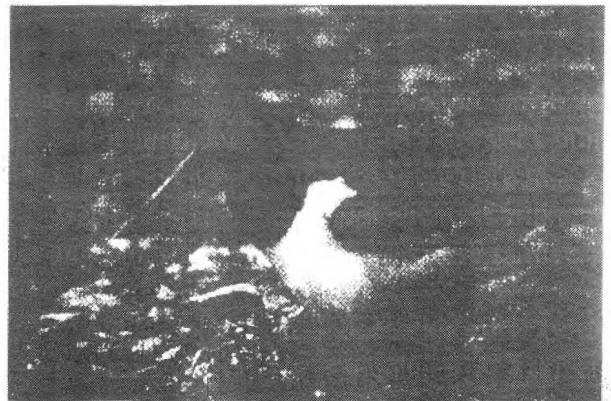
Uansett er det veldig artig, sier Ree. Arnt Berget hadde også en annen artig opplevelse i forrige uke under en av sine mange utflukter med kamera og video. På Vikersund sag har det nemlig slått seg ned en tjeld som ruget på tre egg. Denne kystfuglen er et sjelden syn på disse kanter, selv om denne oppdagelsen ikke kan sammenlignes med funnet av de sangsvaneparet med de fem ungene.

– Om eggene er klekket vet jeg ikke, men de er i hvert fall borte nå, sier Berget, som i lange perioder hvert år nesten lever inne i skogene.

Farlige fuglenek

Undertegnede håper med dette innlegget å gjøre alle fugleglade oppmerksom på at mange småfugler blir torturert ihjel ved hjelp av kornband som hvert år blir satt opp på låvevegger, innkjørsler osv. Kornbanda består av havre, når havren kommer ned i magesekken på fuglene, sveller havren ut og med mange havrekorn kan magesekken swelle så mye ut at magesekken sprekker. I mange hundre år er dessverre dette blitt praktisert. I kolonibutikken fins havre å få kjøpt, den lettkokte er da å anbefale, da den er utsvullet, ellers frø. Jeg er glad i alle fugler og håper å få se enda flere med årene dersom kornbanda forsvinner.

Peter Prause, Flå

Viktige adresser i Buskerudornitologien

Drammen Lokallag

Formann	Tonny Andersen	Brønnbakken 28, 3038 Drammen	Tlf. 92017293
Nest formann	Geir Brudal	Berberisvn 4, 3408 Tranby	Tlf 32850136
Sekretær	Vegard Andersen	Egedius gate 1, 3040 Drammen	Tlf 32890452
Kasserer	Ole E. Bakken	Andorsrudv. 120, 3039 Drammen	Tlf 32883731
Styre medlem	Lars Thomas Poppe	Apalveien 18, 3010 Drammen	Tlf 90140631
	Morten Gaathaug	Sagstuveien 14C, 1405 Langhus	Tlf 64868874
Vara medlem	Knut Jørgensen	Tyrihans 8, 3055 Krokstadelva	Tlf 32874359
	Erland Tollefsen	Gamle Kongevei 1, 3070 Sande	Tlf 33770968

Øvre Eiker Lokallag

Leder	Per Øystein Klunderud	Klunderud gård, 3322 Darbu
Nestleder	Inge Stensrud	Postboks 71, 3320 Vestfossen
Kasserer	Jostein Bakke	Hermanbakken 10, 3050 Mjøndalen
Sekretær	Bjørn Tore Bollerud	Nyveien, 3322 Darbu
Styremedlem	Jorunn Haugen Barrow	Uranusveien 93, 3055 Krokstadelva
	Bjørn Roar Skullestad	Efteløt, 3618 Skollenborg
Varamedlem	Kristen Grøslund	Gamle Kongsbergvei, 3322 Darbu
	Jon Trygve Johnsen	Gamle Kongsbergvei, 3322 Darbu

NOF Hemsedal l.l.

Bent Fjellheim 3560 Hemsedal Tlf. 32062272

NOF Geilo l.l.

Lars Egil Furueth, Dagali 3580 Geilo

NOF Ringerike l.l.

Boks 2058 Veien 3501 Hønefoss

LRSK :

Leder	Torkild Jensen	Kong Inges gate 13, 7051 Trondheim
Medlem	Steinar Stueflotten	Damenga 19, 3032 Drammen
	Jon Ludvig Hals	Uranusvn. 2, 3055 Krokstadelva
	Kent Myrmo	Inngjerdinga 11, 3514 Hønefoss
	Lars Thomas Poppe	Apalveien 18, 3010 Drammen

Vinteratlas:

Steinar Stueflotten, Damenga 19 3032 Drammen

Prosjekt Fiskeørn :

Tonny Andersen Brønnbakken 28, 3038 Drammen Tlf. 92017293

Jens Erik Nygård
Brinken 19
3400 Lier

Returadresse :
NOF avd. Buskerud
v/Jens Erik
Nygård
Brinken 19
3400 Lier

C - BLAD

A5 --- A4 HEFTER

VINDUSPOSTEN

Håndbøker
Tidsskrifter
Manualer
Prislister

MEDLEMSBLADET

Kataloger
Skoleaviser
Programmer
Medlemsblader

STOKKE TRYKK

Stokke Trykk - 31 75 Ramnes
Tlf.: 33 39 79 09 - Fax: 33 39 78 59 - Mob.: 915 14 311